

Rynek Metalowy i Maszynowy

Poznań - Warszawa

Nr. 1 Rol IX.

The - Metal - and - Machine - Market
(Weekly)

Le Marché des Métaux et des Machines
(Hebdomadaire)

Der Metall - und Maschinen - Markt
(Wochenfachblatt)

Katowice - Gdańsk

5 stycznia 1929 r.

Biblioteka Jagiellońska

1002518660

TOWARZYSTWO KONTYNENTALNE DLA HANDLU ŻELAZEM

KERN I S-KA

w KRAKOWIE, ul. Andrzeja Potockiego 8. — — — TELEFON NR. 181 i 4147.

Oddziały: WARSZAWA, ul. Marszałkowska 147, Tel. 1014 i 9198. — POZNAŃ, ul. Piekary 16/17
Tel. Nr. 2918 — LWÓW, ul. Kopernika 18. Tel. Nr. 253. — BORYSLAW, ul. Drohobycka. Tel. Nr. 260.

TRZEBINIA, ul. Chrzanowska, Tel. Nr. 39.

— dostarcza po oryginalnych cenach fabrycznych względnie syndykatowych wprost z reprezentowanych hut lub z własnych składów: —

Żelazo handlowe i budowlane, **Blachy** czarne, pocynkowane, cynkowe i cynowane, mosiężne i miedziane, **Gwoździe** kwadratowe, okrągłe fasonowe i skobelki, **Druty** okrągłe, kolezaste, pocynkowane i t. d., **Części płużne**: lemiesz, odkładnice, płozy, **Odlewy żeliwne** i maszynowe, **Urządzenia łazienkowe** częściowe i kompletne, zwykłe i luksusowe, **Rury** kutożelazne i żeliwne, mosiężne i miedziane, **Materiały wiertnicze**: rury, liny, żerdzie, łańcuchy i t. d. **Szyny** normalne, wąskotorowe i akcesoria, **Wyroby kute**: podkowy, kilofy, siekiery, motyczki itd., **Odlewy stalowe** z pieca elektrycznego, **Armatury i łączniki** dla wszelkich przewodów.

6844

Zastępstwa względnie Syndykaty, w których zajmujemy stanowisko uprzywilejowanych hurtowników I. kategorii:

Biuro sprzedaży polskich walcowni rur w Katowicach, Syndykat polskich hut żelaznych w Katowicach, Biuro rozdzielcze zjednoczonych polskich walcowni blachy cynkowej w Katowicach, Centralne biuro polskich fabryk gwoździ i drutu w Warszawie i w Krakowie, Biuro sprzedaży rur zjednoczonych odlewni polskich „Ruropol” w Warszawie, Zjednoczenie Polskich Fabryk Łańcuchów w Katowicach, „Węgierska Górka” Górnicza i hutnicza spółka akcyjna w węgierskiej Górcie, Towarzystwo sosnowieckich fabryk rur i żelaza w Warszawie, Huty w Sosnowcu i Zawierciu, Zakłady cynkownicze „Polcynk”, Ska z ogr. por. w Krakowie, Wytwórnia sygnałów i urządzeń kolejowych S. A. Kraków — Dąbie, Spółka kowalska, Ska z ogr. por. w Sułkovicach.

Prosimy zamawiać

Kalendarz Fachowy Notatnik i Podręcznik

„Rynku Metalowego i Maszynowego” na rok 1929.

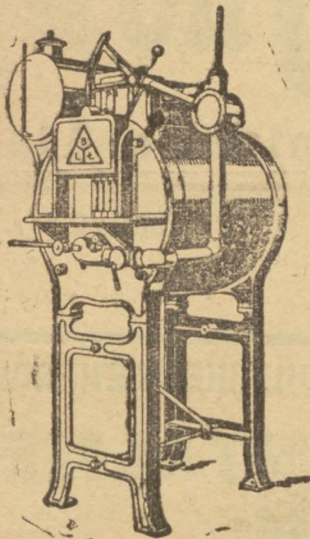
Wysyłamy natychmiast. Cena 8,— zł przy zapłacie zgóry, za zaliczką 9,40 zł.

Tygodnik nasz rozpowszechniony w całym kraju!

„BRACIA LANGE”

FABRYKA MASZYN I ODLEWNI ŻELAZA Sp. Akc.

ŁÓDŹ, UL. ANDRZEJA NR. 21.

Piece do hartowania, cementowania, i odżarzania, opalane ropą naftową lub gazem.

Osiągnięcie temperatury do 1300° C. oraz

Piece do grzania przy zastosowaniu kąpieli solnej lub oliwianej.

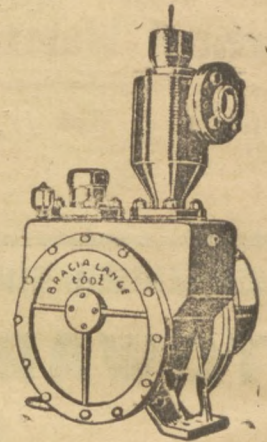
Piece do odpuszczania.

Całkowite urządzenia hartownicze

Wentylatory

wysokiego ciśnienia

w różnych wielkościach z ciśnieniem do 2000 m/m słupka wodnego, służące do uruchomienia pieców hartowniczych.

Ponadto firma wykonywa dla przemysłu włókienniczego:

Krosna mechaniczne
różnych systemów

Tkackie maszyny przygotowawcze, pomocnicze i żakardowe (Jacquard'a)

PROSPEKTY I OFERTY WYSYŁA SIĘ NA ŻĄDANIE BEZPŁATNIE

6370

TOW. AKC. BUDOWY TRANSMISJI, MASZYN I ODLEWNI ŻELAZA

J. JOHN W ŁÓDZI

Własne biura sprzedaży w:

Warszawie

Jerozolimska 51

Krakowie

Basztowa 24

Poznaniu

Cieszkowskiego 8

Lwowie

Zyblikiewicza 80

Katowicach

Ks. Dąmrota 6

Lublinie

Krak.- Przedm. 58

Gdańsku

Schtisseldamm 62

Adres telegraficzny dla biur i centrali: „Transmisja”

PĘDNIE (transmisje). Łożyska samosmary, wieszaki, Wałki. Sprzęgła stałe i rozłączane: kłowe i ciernie. Koła pasowe i linowe. Naprężacze pasów. Kierowniki pasowe. Wykonanie dokładne. Kontrola sprawdzianami różnicowemi. Produkcja masowa na skład; terminy krótkie.

KOŁA zębate czołowe i stożkowe z zębami obrabianymi na specjalnych automatach

KOTŁY STREBELA oryginalne do ogrzewania centralnych.

WALCE młynskie i inne przedmioty żeliwne utwardzone.

ŚRUBY z NAKRĘTKAMI wszelkiego rodzaju.

TOKARKI pociągowe, szybkoobrotowe z wałkiem pociągowym do toczenia i śrubą pociagową do gwintów. Budowa mocna. Wykonanie serjami bardzo dokładne. Wrzeciona szlifowane. Każda tokarka próbowana i kontrolowana protokularynie.

WIERTARKI kolumnowe ze skrzynką biegów (8 szybkości) i samodzielnym posuwem wrzeciona (4 szybkości) dla wiercenia otworów do 32 i 40 mm.

WYGŁADZIARKI (KALANDRY) dla przemysłu włókienniczego i papierniczego, oraz walce do nich. Okładanie starych walców nowym papierem i jutą. Szlifowanie walców żeliwnych i stalowych na specjalnej szlifierce.

Dostawa ze składów lub w krótkich terminach.

5344

RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET
(WEEKLY)

LE MARCHÉ DES METAUX ET DES MACHINES
(HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT
(WOCHENFACHBLATT)

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- I RADJOTECHNIKA” ♦ „POSTĘPY W PRZEMYSŁE” Z „DZIAŁEM AUTOMO-
BILOWYM” ♦ „DZIAŁ BUDOWLANY I CERAMICZNY” ♦ „DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH”

PRZEDPLATA
kwartalna 4½ zł + 40 gr za dostawę franko
w dom.

Tygodni abonować można na wszystkich pocz-
tach w Państwie Polskiem.

Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są
na stronie ostatniej.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Pismo rozpowszechnione
w całym kraju

Subscription rates: For 3 months (England) sh 8
" " (Germany) Gms 4.50
" " (U S. A.) Dol. 1.—

ADVERTISING-RATES:

Full page zł 130.— Half a page zł 75.— One fourth
of a page zł 45.— One eighth of a page zł 25.—
One sixteenth of a page 15.— Advertisements on
Cover plus additional fee. Advertisements from
abroad will be calculated according to special
rates. In special editions the rates are different.

Nr. 1

Poznań, 5 stycznia 1929

Rok IX

Poprawa bilansu handlowego

Pomyślny zwrot, jaki zaznaczył się od kilku mie-
sięcy w naszym handlu zagranicznym, zaczyna nabie-
rać wszelkich cech trwałości. Zjawisko to musimy po-
witać z tem większą radością, że cały szereg przeja-
wów, występujących ostatnio w życiu gospodarczem,
zdawał się zapowiadać wybuch przesilenia, przyczem
najbardziej dotkniętymi przez niepomyślny układ sto-
sunków dziedzinami życia gospodarczego były nasz
rynek pieniężny, oraz handel. Obecnie trwała poprawa
bilansu handlowego o tyle może natchnąć nas więk-
szym optymizmem, co dotyczy rozwoju naszego życia
gospodarczego w ciągu dłuższego czasokresu, że opi-
nja gospodarcza słusznie uważała deficytowość tego
bilansu za jeden z głównych czynników, podważają-
cych równowagę gospodarczą i z trudem uzyskane re-
zultaty usilnej pracy trzech lat ostatnich.

Oczywiście dotychczas osiągnięte sukcesy nie po-
zwalają na zbyt daleko idący optymizm. O tem, jakie
postępy poczyniliśmy w ciągu ostatnich kilku miesięcy
świadczą następujące cyfry: Deficyt bilansu handlowe-
go w paźdz. ub. r. wyniósł 38 505 000 zł przy wywozie
wartości 238 695 000 zł., a przywozie wartości
277 200 000 zł., we wrześniu deficyt wynosił 68 440 000
zł., czyli o 29 935 000 zł. więcej, przyczem wywóz był
o 34 352 000 zł. mniejszy, a przywóz o 4 417 000 zł.
mniejszy niż w październiku, w sierpniu deficyt bilan-
su handlowego wynosił 63 milj. zł. przy wywozie war-
tości 196 milj. zł., przywozie wartości 258 milj. zł.,
w lipcu deficyt bilansu handlowego wynosił przeszło
86 milj. zł. przy przywozie 288 milj. zł., wywozie
201 522 milj. zł., wreszcie w czerwcu deficyt wynosił
98 milj. zł. przy przywozie wartości 289 milj. zł., wywo-
zie wartości 191 milj. zł.

Cyfry te dostatecznie jaskrawo ilustrują nam za-
sadniczą zmianę na lepsze, jaka właśnie od miesiąca
czerwca r. ub. zaznacza się w tendencjach rozwojow.
naszego handlu zagranicznego. Gdybyśmy pragnęli
cyfry te przedstawić graficznie, to linja, wyobraża-
jąca deficyt bilansu handlowego, przedstawiałaby się

jako spadająca od czerwca, szczególnie zaś silnie w
październiku i w sierpniu. Równocześnie silny wzrost
wskazywałaby linja, przedstawiająca wywóz, a mniej-
szy spadek linja, przedstawiająca przywóz.

W zachodzących zmianach niezwykle pomyślnym
objawem jest w dalszym ciągu okoliczność, że popra-
wa bilansu handlowego dokonała się głównie dzięki
zwiększeniu naszej ekspansji eksportowej. Z jednej
strony świadczy to dodatnio o naszej zdolności konku-
rencyjnej na rynkach zagranicznych, mimo coraz trud-
niejszych warunków pracy produkcyjnej w kraju, z
drugiej strony świadczy to o celowości poniesionych w
ostatnich czasach wysiłków nad rozwinięciem eksportu,
zarówno ze strony sfer gospodarczych, jak i czynni-
ków oficjalnych.

Dla cyfr przywozu i wywozu za miesiąc paździer-
nik najbardziej charakterystyczny jest wzrost wywo-
zu w grupie artykułów spożywczych o 18 i pół milj. zł.,
mimo całkowitego zamknięcia wywozu zbóż, oraz w
grupie paliwa o blisko 7 milj. zł., z czego 90 proc. przy-
pada na węgiel, a wkońcu w grupie metali o 9 i pół
milj. zł. W przywozie również „gros” zmniejszenia
przypada na grupę artykułów spożywczych o 3 milj.
zł., maszyn i aparatów o 2 i pół milj. zł., natomiast
zwiększenie przywozu nastąpiło w produktach zwię-
rzających o 2 800 milj. zł., w grupie materiałów i przet-
worów chemicznych organicznych o 2 700 milj. zł.,
w grupie metali o 2 800 milj. zł., a wreszcie w grupie
włóknistej o blisko 5 milj. zł.

Ta ostatnia grupa obejmuje wełnę, przędzę weł-
nianą, tkaniny wełniane, przędzę jedwabną i tkaniny
jedwabne. Ponieważ równocześnie w tej samej grupie
nastąpiło zmniejszenie wywozu o 5 300 milj. zł., wo-
bec tego bilans włókienniczy za październik pogorszył
się o sumę przeszło 10 milj. zł. i przedstawia wybit-
nie ciemną plamę na ogólnym obrazie poprawy bilansu
handlowego w tym miesiącu. Wydaje się wskazanem
zwrócić pilniejszą uwagę na ten dział produkcji, gdzie
zarówno w kierunku forsowania wywozu zwłaszcza

na Wschód, jest wiele do zrobienia, jak i wiele można by uczynić w celu ograniczenia przywozu artykułów włókienniczych pochodzenia zagranicznego, przedstawiających przeważnie typowo luksusowo-konsumpcyjne produkty.

Fakt, że w ciągu ostatn. 4 mies. ub. r. wywóz nasz wzrósł o 50 milj. zł., a przywóz zmalał jedynie o 12 milj. zł., świadczy o tem, że wysiłek w kierunku zwiększenia wywozu, ułatwiony zresztą naturalnym wzrostem w okresie jesien. wywozu artykułów rolniczych, był znacznie większy, aniżeli wysiłek w kierunku zmniejszenia przywozu. Dążyć winniśmy przeto obecnie z jednej strony do zachowania zdobytych pozycji

w wywozie, z drugiej starać się o dalszą sanację bilansu handlowego przez zmniejszanie przywozu artykułów o charakterze czysto konsumpcyjnym. Dążenie to idzie całkowicie po linii akcji, wszczętej w kraju, a mającej na celu propagandę zbytu wyrobów krajowych i dążenie do samowystarczalności. Mamy nadzieję, że społeczeństwo, przeniknięte zdrowym patriotyzmem gospodarczym, dzięki własnemu impulsowi, ułatwi ostatecznie przywrócenie równowagi w naszym handlu zagranicznym, przez co uratuje się od smutnych następstw, jakie byłby przyniósł z sobą kryzys gospodarczy.

Roman Battaglia.

Gwarancje i ubezpieczenia kredytów eksportowych jako środki finansowania eksportu

Pierwotnym przeznaczeniem ubezpieczenia kredytu jest ochrona wierzyciela przed nieściągalnością ubezpieczonej prefensji. W zmodernizowanej jednak formie ubezpieczenie kredytu przekracza granice pierwotnego przeznaczenia i spełniając rolę dużo szerszą, staje się jednym z ogniw syst. kredytów. Polisa bowiem Towarzystwa Ubezpieczeń Kredytu jest dzisiaj traktowana w zachodniej Europie narówni z żyrem i dlatego też weksle zaopatrzone polisą bez zastrzeżeń są dyskontowane przez pierwszorzędné banki, a nawet przez instytucje emisyjne. W ten sposób użytkowanie ubezpieczenia kredytów eksportów. staje się środkiem uprzywilejowania eksporterom, zwł. drobniejsz., kredytu bankowego, którego w braku odpowiedniego żyra byłiby pozbawieni. Stanowiąc więc wyłom w dotychczasowej praktyce bankowej ubezpieczenie kredytu stwarza jednocześnie dla banków możliwości rozszerzenia ich operacyj dyskontowych.

Trafne określenie dzisiejszej roli ubezpieczenia kredytu znajdujemy w prospekcie założonego w ubiegłym roku towarzystwa „Société Française d'Assurances pour favoriser le crédit”, gdzie czytamy m. inn. „Le but de l'assurance-crédit n'est pas de garantir des crédits suspects, de favoriser ainsi la création et la circulation du mauvais papier, mais au contraire de permettre indirectement l'extension du crédit sain, limité jusqu'ici en étendu, en valeur et en durée par de légitimes traditions commerciales ou bancaires”.

Elementem zasadniczym ubezpieczenia kredytu jako transakcji handlowej jest ryzyko gospodarcze, wynikające z niewypełnienia przez dłużnika przyjętych zobowiązań. Jeżeli — jak w ubezpieczeniu kredytów eksportowych — pretensja pochodzi z obrotów międzynarodowych, do ryzyka czysto gospodarczego czyli normalnego przyłącza się jeszcze t. zw. ryzyko polityczne, wynikające z zakłócenia toku obrotów gospodarczych przez siły działające na płaszczyźnie międzynarodowego współżycia państw. W każdym jednak razie, zasadniczą cechą ubezpieczenia kredytów eksportowych jest ryzyko gospodarcze z drobną tylko przymieszką ryzyka politycznego. Natomiast w tych wypadkach, w których ryzyko polityczne stanowi przeważającą cechę transakcji (np. w obrotach z krajami o nieuporządkowanych stosunkach prawnych), albo nawet, nadaje jej zasadniczy charakter (np. w obrotach z krajami o odmiennej strukturze gospodarczej, jak Sowiety), gospodarcza funkcja ubezpieczenia nie może być spełniona przez organizację o charakterze prywa-

tnym. Jeżeli zatem tego rodzaju obroty nacechowane ryzykiem politycznym leżą w interesie gospodarstwa narodowego — a zdaje się, że potrzeba ożywienia obrotów z Sowietai jest do pokrycia w formie gwarancyj złączonego z temi transakcjami ryzyka.

Na dwa wzmiankowane urządzenia, a mianowicie na ubezpieczenia i gwarancje kredytów eksportowych zwrócić należy uwagę, jako na środki ożywienia eksportu drogą kreacji dodatkowego kredytu. Gwarancje kredytów eksportowych wchodzą dla nas w rachubę przede wszystkim, jeżeli chodzi o wywóz do Sowietai, które dla przemysłu polskiego przedstawiają naturalny, bo geograficznie łatwo dostępny rynek zbytu. Ponadto produkty przemysłu polskiego są dostosowane w znacznej mierze do potrzeb rynku rosyjskiego, a handel polski ma za sobą tradycje długoletnich z nim obrotów. Kilkakrotne usiłowania nawiązania stosunków handlowych z Sowietai rozbiły się dotychczas o przeszkody natury politycznej albo finansowej, wobec niemożności udzielenia przez nasz przemysł dłuższych kredytów. Dzisiaj sytuacja jest o tyle korzystniejsza, że Sowiety zdradzają zamiary nawiązania pewnego kontaktu gospod. z Polską, a gwarancje państwowe dla kredytów, których należałoby im udzielać w razie ożywienia eksportu, mogłyby usunąć w znacznej mierze dotychczasowe trudności sfinansowania tego rodzaju transakcyj. Nie jest wykluczone, że transakcje zawierane pod gwarancją państwa mogłyby wywołać u kontrahenta sowieckiego potrzebę dalszych produktów polskich, które dotychczas do rynku sowieckiego nie docierały i w rezultacie pociągnąć za sobą cały szereg dalszych transakcyj, obywatycznych się bez gwarancji. Zdać sobie jednak należy sprawę z polityki uprawianej przez Wniesztorę, która wskutek pewnej izolacji kredytowej — zdradza stale tendencję do przerzucania transakcyj gotówkowych na te rynki, odnoszące się do kredytów sowieckich niechętnie. Tym sposobem udzielanie gwarancyj dla ułatwienia eksportu do Rosji staje się pośrednio finansowaniem eksportu z tych krajów, które Sowietai takie może spotkać się z zastrzeżeniami ze strony tych państw, które występują równocześnie w charakterze banków Polski. Z tych właśnie względów system gwarancyj dla kredytów eksportowych wymaga w praktyce daleko idącej ostrożności i ograniczony być powinien tylko do transakcyj, które bez tej pomocy byłyby dla eksportu polskiego stracone.

Stanisław Pac

Biuro Techniczno-Handlowe
w Poznaniu, ul. św. Marcina 49

Telefon nr. 14-34.

Agentura w Bydgoszczy, ul. Pomorska 67 Teł.
20-15

Przedstawicielstwa:

Modrzejowskie Zakłady Górniczo-Hutnicze S. A. w Warszawie

- a) Huty: „Staszic“, „Katarzyna“, „Miłowice“ w Sosnowcu
bednarka zimno walcowana, butle stalowe do gazów sprężonych,
kolejki przenośne w przesłach na stalowych podkładach, surówka
odlewnicza, rury spawane, gazowe, czarne i ocynkowane, łopaty,
rydło, młoty, siekiery, topory, oskardy, młotki i babki do kos, dusze
do żelazek.
- b) Fabryka „Światowit“ w Myszkowie
naczynia emaljowane, cynkowane i aluminiowe.

Tow. Zakładów Metalowych B. Hantke, Sp. Akc. w Warszawie

- a) Fabryka Warszawska
widły, zęby do grabi sprężyn., zęby sprężynowe do bron
i kultywatorów, radliczki, teksy, drut fasonowy ciągniony.
- b) Huta „Częstochowa“ w Częstochowie
odlewy stalowe, stal zlewna, stal pilnikowa, surówka odlewnicza.

**Belgijska Spółka Akcyjna Warszawskiej Fabryki drutu, sztyftów
i gwoździ w Warszawie**

druty stalowe, cegielniane, materacowe, sprężynowe, blankowe,
ocynkowane i galwanizowane.

Fabryka Rur Romuald Sztajnduchert w Warszawie

rury cienkościenne ciągnięte dla cukrowni, fabryk narzędzi rolniczych
i rowerów, oraz kalibrowanie żelaza i stali.

Fabryka Maszyn Rzewuski i S-ka, Sp. Akc. w Warszawie

maszyny do wyrobu dachówek cementowych, pustaków,
podnośniki budowlane, mieszadła do betonu i formy.

**Pierwsza Polska Fabryka zgrzebeł i wyrobów tłoczonych
Eugenjusz Januszewski w Zawierciu**

okucia budowlane, zgrzebła ułańskie, hacele „Ulan“.

K. Arkuszewski i S-ka w Warszawie

centralne ogrzewania, wodociągi, kanalizacje.

Inż. Zygmunt Łada i S-ka, Sp. z o. odp w Warszawie

„LINOTOL“ posadzka jednolita, ciepła, trwała i elastyczna.

Łazowskie Zakłady Ceramiczne Sp. z o. odp. w Łazach

cegła szamotowa, płyty piekarskie, zaprawy ogniotrwałe.

6948

Dostawa artykułów budowlanych i technicznych.

Ubezpieczenie kredytów eksportowych ma być podobnie jak gwarancje — środkiem ułatwiającym udzielenie zagranicznym odbiorcom kredytu. Doniosłość zagadnienia pochodzi stąd, że zdolność udzielenia kredytu i jego warunki są obecnie rozstrzygającym czynnikiem konkurencji w handlu międzynarodowym. Poza tem ubezpieczenia kredytów eksportowych mogą stać się skutecznym środkiem dla geograficznego zróżniczkowania naszych rynków zbytu. Dotychczas bowiem eksport nasz idąc po linii najmniejszego oporu, kieruje się przede wszystkim do krajów środkowej Europy, nie wysiła się natomiast na penetrację odleglejszych nieco rynków europejskich, a już w zupełności niemal unika wyjścia poza granice Europy. Niewątpliwie towary polskie docierają do szeregu rynków, niewykazanych w statystyce naszego eksportu, a to dlatego, że reeksportowane przez niemieckich, holenderskich czy angielskich pośredników, idą pod obcą marką i flagą. Jasne jest, że zysk tego reeksportu jest wyłącznym udziałem zagranicznych pośredników i efektywną stratą naszego bilansu nie tylko płatniczego, ale i handlowego. Ubezpieczenia kredytu zaś pozwalając polskiemu eksporterowi bezpośrednio dotrzeć do odległych rynków, zapewnią mu niewątpliwie lepszą cenę za sprzedany towar i tem samem staną się czynnikiem uzdrowienia struktury naszego eksportu.

Przez powołanie do życia instytucji, której zadaniem będzie ubezpieczenie kredytów eksportowych, Polska przestając być biernym i niejednokrotnie wyzyskiwanym obiektem, wejdzie bezpośrednio w orbitę światowych obrotów handlowych w roli aktywnego czynnika.

Omawiana instytucja przez nawiązanie kontaktu reasekuracyjnego z zagranicznymi towarzystwami ubezpieczenia kredytu udostępni polskiemu eksporterowi pierwszorzędne źródła informacyjne tych towarzystw. Z drugiej strony, udzielając właściwych informacji o firmach polskich, odegra rolę czynnika uzdrawiającego nienormalne warunki handlu zagranicznego z Polską. Powodując redukcję t. zw. „ryzyka polskiego”,

które zagraniczni eksporterzy niemal zawsze włączają do kalkulacji swych cen — ubezpieczenie kredytu wpłynie pośrednio także na obniżenie cen towarów importowanych do Polski, a tem samem stanie się czynnikiem ekonomizacji naszego importu. Zgodnie z podstawową zasadą ubezpieczenia będzie musiało Polskie Towarzystwo Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych przekazywać znaczniejszą część ryzyka towarzystwom zagranicznym w drodze reasekuracji i w drodze wymiany przyjmować również reasekurację zagranicznego importu do Polski. W związku z tem podniosły się głosy ostrzegające, że ubezpieczenie kredytów eksportowych może się stać w konsekwencji jednym z czynników, pobudzających zagraniczny import. Nie ulega jednak wątpliwości, że obawy te tyle mieszczą w sobie słuszności, ile jej zawiera twierdzenie, że eksport do pewnego kraju pobudza import z niego, gdyż zagraniczny odbiorca dąży do wyrównania salda swojego bilansu drogą eksportu własnych towarów. Potrzeba powołania do życia odpowiedniej instytucji, której przeznaczeniem byłoby ubezpieczenie kredytów eksportowych i techniczne opracowanie gwarancji udzielanych przez rząd, nie ulega wątpliwości i jest niemal powszechnie uznawana. Istnieje pełne zainteresowanie dla tej kwestji zarówno po stronie rządu, jak i sfer gospodarczych. Dawał się jednak dotychczas odczuć brak czynnika, któryby chciał i umiał wziąć inicjatywę w swoje ręce i doprowadzić daleko już posunięte przygotowania do praktycznej realizacji. W ostatnich dniach nastąpił w tej dziedzinie szczęśliwy zwrot. Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie najlepiej predestynowana do tego rodzaju akcji, jako organizacja samorządu gospodarczego — zainteresowała się bliżej sprawą ubezpieczenia kredytów, jako środkiem ożywienia naszego bilansu handlowego i powołała do życia specjalną podkomisję dla opracowania praktycznych wniosków w celu jaknajrychlejszego powołania do życia odpowiedniej instytucji. Wszelkie oznaki przemawiają za tem, że sprawa ruszyła z martwego punktu.

Dr. Mieczysław Lillenthal.

Zawarcie układu żelaznego pomiędzy Polską a Niemcami

W dniu 21. 12. ub. r. odbyło się w Berlinie posiedzenie przedstawicieli przemysłu hutniczego niemieckiego i polskiego. Ze strony niemieckiej wzięli udział w posiedzeniu p. Poentsgen, gen. dyr. Vereinigte Stahlwerke i prezes niemieckiego Syndykatu Żelaznego, p. Klotzbach, gen. dyr. firmy Krupp i p. Klonn, dyr. Gute Hoffnung Hütte. Ze strony polskiej przybyli do Berlina pp. Kiedroń, Gliwic i Scherss — jako prezydjum Syndykatu Polskiego Hut Żelaznych, oraz p. Haase, naczelny dyrektor zjednoczonych hut „Królewska” i „Laura” i p. Gieszyński, dyr. Huty Pokoju.

W wyniku mozolnych pertraktacji, prowadzonych jednak w atmosferze życzliwej, doszło do zawarcia pomiędzy Polską a Niemcami układu, którego treść jest następująca: „Niemcy otrzymują kontyngent złomu żelaznego na wóz do Polski w wysokości 165 000 ton po cenach, jakie płaci górnośląski przemysł niemiecki. Polskie huty natomiast otrzymują kontyngent eksportu do Niemiec produktów walcowanych (z wyjątkiem rur, co do których istnieje międzynarodowe

porozumienie, stali szlachetnej, objętej osobnym układem i obrotu uszlachetniającego, który pozostaje w dotychczasowych ramach) w wysokości pół proc. wewnętrznych wysyłek hut niemieckich, co stanowi około 50 000 ton. Wyroby te mają być dostarczane syndykatom niemieckim po średnich cenach tych syndykatów — franco graniczna stacja niemiecka.

Jednocześnie huty polskie zobowiązują się nie eksportować produktów walcowanych (z wyjątkiem rur) do Stanów Zjednoczonych A. P. i Kanady. Niemcy zaś nie mają prawa wwozu produktów walcowanych do Polski, z wyłączeniem tych gatunków i wymiarów, których polskie huty nie wyrabiają, przyczem każda ilość tych produktów wwieziona przez Niemcy pociąga za sobą zwiększenie się kontyngentu naszego wywozu wyrobów walcowanych do Niemiec.

Układ żelazny polsko-niemiecki wchodzi w życie z chwilą zawarcia traktatu handlowego polsko-niemieckiego, którego niemieckie sfery hutnicze spodziewają się z wiosną r. b.

Tow. Akcyjne
**PRZEMYSŁU
METALURGICZNEGO**
W POLSCE
RADOMSKO

Adres telegr.: „Metal“ Telefon nr. 22

wyrabia:

DRUT żelazny i stalowy ciągniony, miedziowany, ocynkowany, dla telegrafów i telefonów, w kregach i prętach, drut kolczasty i skobelki.

GWOŹDZIE druciane kwadratowe, okrągłe i fasonowe.

LINY stalowe wydobywalne, pochylne, prowadzące, nosące, ciągnące, dla podnośników i dźwigów, dla przekładni.

SPRĘŻYNY meblowe z końcami prostymi, zakręcanymi i zapinanymi.

KLAMERKI stalowe do bel.

NITY saskie, bednarskie, blacharskie, kotłowe, do zbiorników, do krat, do okrętów, do zawias.

WKRETKI żelazne i mosiężne do drzewa i do metali, wkretki kute, śruby do krzesel.

SZPADLE I ŁOPATY stalowe, mofyki, skrobadła i tłuczki.

WIDŁY stalowe do siana, do nawozu, do koks, do buraków, do kartofli, kopaczki i dziabki.

KONSTRUKCJE żelazne, jako to: budynki fabryczne, hale maszynowe, szkielety wież kościelnych, dachy, mosty, zbiorniki, pomosty, specjalne wagony do piasku 15-tonowe i mniejsze, kclejki przenośne, zwrotnice kolejowe, rozjazdy i zwrotnice tramwajowe, wagoniki, kclejki napowietrzne, dźwigi i kran.

4069

6859

„Ile Pan płaci za kilowatgodzinę?“

„Wytwarzam sam siłę dla mego zakładu, i to tanim kosztem, gdyż uzyskuję siłę jako niemal bezpłatny dodatek do potrzebnego mi ciepła. Dawniej pobierałem prąd z sąsiedniej centrali, zaś do ogrzewania miałem kocioł niskopięny, który na 100 kg węgla wytwarzał 800 kg pary do suszenia i ogrzewania. Dziś spalając tyleż węgla uzyskuję niemal równą ilość pary do ogrzewania a prócz tego 100 koni siły dzięki lokomobili Wolfa dostosowanej specjalnie do zużycowania pary wylotowej.“

**FABRYKA MASZYN
BUCKAU R. WOLF A. G.
MAGDEBURG**

Z ŻYCIA GOSPODARCZEGO ZAGRANICY

NIEMCY.

Zamiar uruchomienia w czasie do 15 grudnia wszystkich zakładów i przedsiębiorstw, które wskutek lokautu musiały zaprzestać pracy, zdołano częściowo tylko urzeczywistnić. Wprawdzie większa ilość zakładów pracuje znowu intensywnie, ale są też jeszcze zakłady, których nie zdołano jeszcze w całej pełni uruchomić. Podczas lokautu przyjmowano napływające zamówienia z terminem dostawy od 8 do 15 dni po podjęciu pracy. Dziś wszystkie prawie fabryki żądają przedłużenia terminu do 3—4 tygodni, gdyż nie są zdolne dotrzymać zobowiązań w czasie kontraktowym.

„*Bergisch-Märkische Zeitung*“, omawiając obecne położenie gospodarcze w kraju, powiada, że w niemieckich przemysłach koszty produkcji są obecnie o 33,3 proc. wyższe, aniżeli w innych krajach konkurencyjnych. Odnosi się to tak do taryf zarobkowych, które w krajach zachodnio-europejskich wynoszą tylko 60—65 proc. taryfy niemieckiej, jak i stopy procentowej, która w krajach miarodajnych jest o połowę niższa, oraz taryfy przewozowej, która zagranicą, zwłaszcza dla towarów, przeznaczonych na eksport jest o 1/3 niższa, aniżeli na kolejach niemieckich. Również podatki, opłaty socjalne i inne ciężary, niszcza przemysł zagraniczny w znacznie mniejszej ilości, bo zaledwie w stosunku 50 proc. do opłat przez niemiecki przemysł ponoszonych.

Mimo, że w nadreńsko-westfalskim przemyśle metalurgicznym zakłady pracują całą siłą, korzyści z tej pracy wielkiej nie mają, gdyż pozerają je nadgodziny i prace niedzielne i świąteczne. Fabrykanci jednak godzą się na ten stan rzeczy, byle tylko utrzymać zamówienia i skrócić terminy odstawy dla napływających zamówień.

Cenniki związkowe pozostają bez zmiany. Cena blach cienkich została podniesiona o 5 RM. na tonę. Obecny portfel zamówień zapewnia przemysłowi żelazno-stalowemu pracę i zajęcie aż do wiosny, czyli na 2—3 miesiące.

CZECOSŁOWACJA

Przedsiębiorstwa budowlane, oraz krajowi hurtownicy rozwijają bardzo ożywioną akcję celem zapewnienia sobie pokrycia swego wiosennego zapotrzebowania żelaza i stali. Wskutek tego fabryki i huty są zapełnione zamówieniami, które w porze obecnej przewyższają o 5 proc. stan zamówień na wiosnę roku 1928. Ponieważ pojemność rynku krajowego staje się coraz większa, huty i fabryki zaniedbują wywóz.

Według ogłoszonego komunikatu, zamówienia sowieckie w Czechosłowacji wzrosły w listopadzie 1928 r. do 22 milj. kc. w porównaniu do 6 milj. kc. w październiku. Z tego przypada na żelazo 390 960 dol., na maszyny i urządzenia fabryczne 159 836 dol., oraz na maszyny rolnicze 122 352 dol.

Na okres świąteczny planowany był zjazd przedstawicieli wszystkich krajowych hut i fabryk żelaza i stali, na którym między innymi omówiona i postanowiona miała być sprawa przedłużenia aż do końca r. 1931 umowy kartelowej stali surowej. Kontyngenty produkcyjne dla poszczególnych zakładów pozostaną, wedle dotychczasowych informacji, te same.

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI.

W drugiej połowie listopada ub. r. odbyła się w Pittsburgu druga międzynarodowa konferencja węglowa, zorganizowana przez Instytut Technologiczny Carnegie. Celem konferencji było *wspólne przedyskutowanie i omówienie zagadnienia racjonalizacji wydobycia, przeróbki i zużycia węgla*.

Wprowadzenie nowych metod, jak proszkowanie (pulweryzacja), lub upłynnianie węgla dają materiały opałowe łatwe do przewozu i oszczędne w użyciu. Poza to przy wyrabianiu ich otrzymuje się cenne produkty poboczne, co wpływa na podniesienie wartości węgla i zwiększenie dochodowości kopalń, które dziś wciąż stoją pod znakiem nadprodukcji.

W czasie trwania zjazdu, w którym wzięło udział około 2 000 uczestników, wygłoszonych zostało aż 120 referatów. Poruszano następujące kwestje: Zagadnienia ogólne, destylacja przy niskiej i wysokiej temperaturze, pochodzenie i składniki węgla, oczyszczanie węgla, gaz, paliwo proszkowane, siła i spalanie, nawozy sztuczne, upłynnianie, smoła i oleje.

Na plan pierwszy obrad wysunęły się dwa zagadnienia, mianowicie kwestja pulweryzacji i destylacji węgla przy niskiej temperaturze. Na te tematy wygłoszono aż 30 referatów.

Szeroko omawiano również i sprawy konkurencji węgla kamiennego z t. zw. „białym węglem“, przy czym zdania były naogół podzielone, co do rzekomych niebezpieczeństw tej konkurencji.

Ogólnie zaznaczyć należy, że ta ostatnia konferencja wykazała ogromne postępy, dokonane w dziedzinie techniki opałowej. Praktycznie okazuje się to prowadzeniem coraz to więcej celowej i oszczędniejszej światowej gospodarki węglowej.

JAPONJA.

Produkcja wyrobów żelaznych wzrasta tu w tempie przyspieszonym. Dowodem tego może być zamówienie, przesłane niedawno przez jedną japońską firmę do American Steel Export Ass. na 62 000 bloków żelaznej blachy cynowanej. Wspomniany trust nie był jednak w stanie sam wykonać w terminie oznaczonym tego nawet, jak na amerykańskie stosunki, wielkiego zamówienia i musiał podzielić się tem zamówieniem z innymi amerykańskimi firmami.

INDJE BRYTYJSKIE.

Ruch separatystyczny rozszerza się coraz więcej i zaczyna obejmować nawet koła rządowe. Rząd postanowił nabywać w przyszłości potrzebne ilości towarów wszelkiego rodzaju w kraju, a konkursy rozpisywać w rupjach.

Przemysłowcy angielscy zostali tem postanowieniem bardzo zaskoczeni i nieprzyjemnie dotknięci, gdyż dotychczas rząd Indji Brytyjskich pokrywał wszystkie swoje zapotrzebowania na rynku angielskim. Głównie chodzi tu o materiały budowlane i kolejowe nawierzchnie i tokowe. Nowe zarządzenie rządu zapewnia nabywanie tańszego materiału, ale zarazem otwiera wrota konkurencji światowej na rynku krajowym, gdzie dotychczas niepodzielnie prawie panował przemysł, lub eksporter angielski.

(Zebrał i opracował J. Taberski.)

Włocławskie Młotownie Parowe i Fabryka Osł
J. SZWARC we Włocławku
ZIEMIA WARSZAWSKA

dostarczają w najprecezyjniejszym wykonaniu:
OSIE toczone do wozów i platform wszelkich typów
" " " " pożarowych
" " " " powozów i bryczek z łapami, oliwne
" " " " i smarowne
" " " " lokomobil proste i kolanowe
" " " " przyczepki samochodowych.

5445

RURY GAZOWE

spawane do czoła o średnicy od 1/4" do 2" włącznie
dostarczają 6699

POZA SYNDYKATEM
MODRZEJOWSKIE ZAKŁADY
GÓRNICZO-HUTNICZE Spółka Akcyjna
DYREKCJA W SOSNOWCU.

NOWOŚĆ! **NOWOŚĆ!**

Ważne dla każdego!

Zbiór ustaw oraz wzory pism, podań i re-
kursów w sprawach administracyjnych,
wojskowych, szkolnych, skarbowych,
podatkowych, przemysłowych, ubez-
pieczeń społecznych, sanitarnych, wod-
nych, lasowych, polowych, cywilnych,
karnych itd.

Wydanie nowe, IV. nakład.

Egzemplarz 700 str. druku w płócienn-
ej oprawie ze złożonymi napisami
Zł. 16 — Zamawiać w Administracji „Kupca”
w Poznaniu, Wielka 10, tel. 2277.

5153

„AMERICANA”

Przemysł szmerglowy
Łodygowice

6848

Tarcze przemysłowe

pierwszorzędnej jakości, we wszelkiej twar-
dości, ziarnistości i wiązaniu.

Solidna obsługa — Ceny bezkonkurencyjne

Prosimy o zażądanie cenników i wzorów

Uwaga!

Ustawa! ▽ **Higiena!**

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE

nowopowstające i istniejące!

Szafki robotnicze, odzieżowe, żelazne,
1-2-3-4 przeszatowe.

Szafki narzędziowe żelazne.

Stółki warsztatowe o 3 i 4 nóżkach
żelaznych, tłoczonych z blatem drewn.

produkuje masowo

„MARS”

Wytwórnia Kuchen Polowych w Rzeszowie.

Adres telegr. „Mars” Rzeszów, telefon nr. 24.

Działy produkcji:

Ślus.-mechan.-kotlarski, kuźnia, blacharnia,
odlewnia metali, spawanie autogen., stol-
kołodziejski, suszarnia drzewa.

6730

MASZYNY BLACHARSKIE

wszelkich typów i wielkości

PRASY ekscentryczne i balansowe

wszelkich typów i wielkości

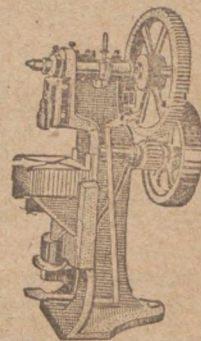
dostarcza natychmiast, najtaniej
i na dogodnych warunkach

największy skład maszyn w Polsce

„WUGESKA” Dom Techniczno-Przemysłowy
Warszawa, Leśno 13

6724

Telefony: 303-31, 524-95.

Ilustr. Katal.
bezpłatnie!!!

Dokoła P. W. K.

Kwestja kwater podczas P. W. K.

W związku ze spodziewanym napływem do Poznania wielkiej ilości gości, pragnących zwiedzić Powszechną Wystawę Krajową, Magistrat i Rada Miejska stol. m. Poznania powołały do życia Miejskie Biuro Kwaterunkowe, którego celem i zadaniem jest przygotowanie i rozdział dostatecznej ilości dogodnych kwater dla zwiedzających. Centrala Biura znajduje się przy ul. Głogowskiej 42, w gma-

chu Urzędu Targu Poznańskiego, a oddział w czasie trwania Wystawy ulokowany będzie w budującym się tunelu dworca głównego. Udotowane sumą 3 000 000 złotych, M. B. K. musi przygotować dziennie conajmniej 25 000 kwater. Na urządzenie tej ilości pokoi złożą się następujące objekty: wielki hotel wystawowy przy ul. Grunwaldzkiej, posiadający ca 400 pokoi, domy akademickie, 13 hoteli poznańskich, które na czas Wystawy specjalnie się rozbudowują, pensjonaty, mieszkania prywatne, szkoły, różne gmachy państwowe i miejskie, koszary wojskowe oraz namioty. Celem zapewnienia kwater w mieszkaniach prywatnych wydana została do ogółu mieszkańców Poznania specjalna odezwa, wzywająca ich do śpiesznego zgłaszania wolnych pokoi.

Stałe karty wstępu na P. W. K.

Dyrekcja PWK. przystępuje już teraz do sprzedawania stałych kart wstępu na Powszechną Wystawę Krajową. Karty te, nabywane obecnie kosztują: dla głowy rodziny 75 zł, dla innych zaś członków rodziny

50 zł. Przypuszczać należy, że z okazji tej skorzysta cały szereg osób, później bowiem, zgodnie ze zwyczajem przyjętym na innych wystawach, cena stałych kart wstępnych będzie znacznie wyższa.

Przygotowania do P. W. K.

Jako przygotowanie do działu szkolnego na Powszechną Wystawę Krajową Ministerstwo Oświaty organizuje obecnie szereg wystaw szkolnych okręgowych. Między innymi w najbliższym czasie wystawy

takie odbędą się: w Warszawie (w końcu stycznia przyszłego roku) i we Lwowie od 30. 12. 28 do 13. 1. 1929 roku.

INFORMATOR PODATKOWY

SPRAWA PODATKU OBROTOWEGO.

Sprawa ta, tak ważna dla przemysłu i handlu będzie przedmiotem najbliższych debat sejmowych.

Możliwość kompromisu między Rządem, który godzi się tylko na rozszerzenie jego uprawnień do zniesienia stopy podatku obrotowego a większością opozycyjną Sejmu, która poszłaby w kierunku pozytywnego zniesienia pewnych stawek podatku, ale ze względów politycznych nie chce rozszerzać uprawnień Rządu, leżałoby w tem, by uzgodniono między Rządem a Sejmem szereg umiarkowanych pozytywnych zniżek, a to przede wszystkim dla artykułów pierwszej potrzeby. Równocześnie należałoby dążyć do tego, by albo Sejm ostatecznie zgodził się na równoczesne podwyższenie podatku gruntowego, albo Rząd usunął obecne junctim, jakie wobec Sejmu postawił co do uchwalenia podwyżki podatku gruntowego, włącznie z częściową zmianą o podatku przemysłowym. Wobec tego bowiem

że reprezentanci rolnictwa w Sejmie sprzeciwiają się silnie podwyżce podatku gruntowego, szanse zniesienia podatku obrotowego w tej czy innej postaci przedstawiają się w obecnej chwili bardzo nisko.

Sprawa nie stanie się aktualną przed połową stycznia 1929 roku.

OPLATY ZA ŚWIADCTWA ITP. IZB PRZEMYSŁOWO-HANDLOWYCH.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu dąży do ujednolicenia wysokości opłat, pobieranych przez Izby Przemysłowo-Handlowe za świadectwa pochodzenia, zaświadczenia w celu uzyskania ulgowych paszportów itp. W szczególności między innymi należytość za świadectwa pochodzenia miałyby wynosić jednolicie 2 promille a należytość za zaświadczenia dla uzyskania paszportów jednorazowych zł 10,00, zaś dla paszportów wielokrotnych zł 5,00.

IMPORT - EKSPORT

(h) Pewna firma polska w Chile pragnie pośredniczyć w transakcjach handlowych firm polskich z firmami w Chile i Boliwji.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu komunikuje, że Stowarzyszenie Kupców Polskich w Nowym-Yorku pragnie nawiązać kontakt handlowy z firmami polskimi, które pragną wejść w stosunki handlowe z przedsiębiorstwami amerykańskimi. Osoby zainteresowane zechcą się zwrócić do Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu.

Kto chce oszczędzać, używa wielokrotnie uznane

ŚRUTOWNIKI KRUPPA

Śrutowniki walcowe i gniotowniki D. R. P.

Śrutowniki tarczowe Exzelsior.

6642

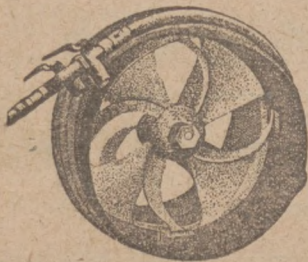
KRUPP GRUSONWERK, MAGDEBURG

Generalny zastępca na Polskę:

LUDWIG LESSER - BRESLAU 18, Carmerstrasse 11.

Mięła i śrutują
zboże i kukurydżę

Mięła i śrutują nasiona
strączkowe i kichy

Wentylatory

lutniowe

dla napędu elektr. i pneu-
matycznego w najlep-
szym wykonaniu
dostarcza 6402b

„Montania” - Katowice

skr. poczt. 442.

Polecam

Palniki Kosmos 10

własnego wyrobu, wykonanie pierwszorzędne
lepsze od niemieckiego.

6615

Pierwsza Bydgoska Fabryka Wyrobów Blaszanych
Marjan Szarzyński
BYDGOSZCZ, ul. Poznańska 29.

ZAKŁADY

„**Ekonomika**”

NASZE APARATY
OCZYSZCZAJĄ
w POLSCE
OK. 50000000
LITRÓW WODY
DZIENNIE

BIELSKO
WOJ. ŚL.

OCZYSZCZANIE

Zmiękczenie
Filtrowanie
Odżelazianie
Odmangan.
Destylacja
Sterylizacja
Odpowietrzanie
Analizy etc

Wody

w WARSZAWIE
inż. B. RUDZIŃSKI
Wilcza 39a, tel. 329-63.

6349

PIERWSZA KRAJOWA FABRYKA WYROBÓW ROGOWYCH DURCZEWSKI i S-ka

Rok założenia 1919. — Nagrodzona złotymi medalami
Garnitury do sałaty, łyżeczki do chrzanu, do musztardy,
do soli, do lodów, przybory apteczne i t. p.
poleca po cenach przystępnych.

Na życzenie wysyła się kompletne wzory
za pobraniem pocztowym.

CHEŁMŻA (Pomorze) ul. Wodna 5
TELEFON 84

5103

Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu konstatuje, że w czasie od 3 sierpnia do 15 września 1929 r. odbędzie się w Bernie Morawskim wielka Wystawa Handlu Nowoczesnego. Bliższych informacyj udziela zarząd wystawy: „Wystawa Moderniho obchodu, BRNO, Namesti Svobody 10“.

(h) Zmieniona została taryfa celna hiszpańska, zainteresowani zechcą się zgłosić do Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, pokój 8.

(p) Firma francuska interesuje się materiałami z drzewa sosnowego.

(p) Firma węgierska pragnie nabywać (względnie pośredniczyć przy sprzedaży) materiały drzewne, tarte, świerkowe i sosnowe.

(p) Firma egipska w Kairze poszukuje reprezentacji od firmy eksportującej słupy telegraficzne kreozotowane i niekreozotowane. Instytut posiada do dyspozycji osób zainteresowanych szczegółowe informacje co do wymiarów i jakości wymaganych przez firmy egipskie z wykazem cen e. i. f. oferowanych przez zagraniczną konkurencję.

NOWE WYDAWNICTWA

Nowością w literaturze gospodarczej jest świeżo wydana książka St. Nożyńskiego „ZAGADNIENIA MAJATKOWE I ZAROBKOWE W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH I PRZEMYSŁOWYCH“, przez Pomorską Drukarnię Rolniczą w Toruniu.

Ukazanie się jej przyszło bardzo na czasie w momencie, gdy życie gospodarcze Polski rozbudowuje się we wszystkich kierunkach, a szczególnie na polu handlowem i przemysłowym. Książka ta wypełnia brak dotychczasowy teoretycznego ujęcia wielu codziennych zjawisk gospodarczych w życiu kupca i przemysłowca.

Z życia placówek przemysłowo-handlowych

Przedsiębiorstwo dostaw surowca i gotowych wyrobów dla przemysłu i handlu metalurgicznego

Firma STANISŁAW PAC, Biuro Techniczne w POZNANIU przy ul. Św. Marcina 49, która posiada własną agenturę sprzedaży również w BYDGOSZCZY, przy ul. Pomorskiej 67, trudni się w swej działalności działem w całości rozległych dostaw dla potrzeb przemysłu metalowego, oraz handlu żelaza i artykułów budowlanych. Firma wymieniona posiada reprezentację dwunastu najpoważniejszych fabryk krajowych i dostarcza wprost ze źródeł produkcyjnych, na warunkach dogodnych i po cenach fabrycznych bednarkę, odlewy stalowe, stal zlewna i pilnikowa, surówkę odlewniczą, butle stalowe do gazów, kolejki przenośne, rury spawane, gazowe, cienkościenne, ciągnione, łopaty, rydło, młoty, siekiery, topory, oskardy, młotki i babki do kos, zęby sprężynowe do bron i kultywatorów, radliczki, daleki maszyny dla

przemysłu cegielnianego do wyrobu dachówek, okucia budowlane, centralne ogrzewania, posadzkę patent. „Linotol“, artykuły ogniotrwałe itd. — Dobre ustosunkowanie z zakładami produkcji tych artykułów umożliwia firmie PAC staranną i sprężystą obsługę swych odbiorców ku ich zupełnemu zadowoleniu, dzięki czemu doznaje też coraz szerszego, a ze wszech miar zasłużonego poparcia. PP. przemysłowcom i kupcom odnośnej branży polecamy przeto firmę Stanisław Pac jako korzystne źródło zakupu, zwracając zarazem uwagę na ogłoszenie jej, zamieszczone w dzisiejszym numerze, w którym wyszczególnione są wszystkie zakłady wytwórcze, reprezentowane przez omawianą placówkę handlową.

Stalownia Martenowska w Pobiedziskach

pow. Poznański, założona w roku 1920 przez dotychczasowego właściciela, p. Wojciecha Staszewskiego. Położona idealnie wprost przy głównym torze kolejowym Poznań — Toruń — Warszawa, rozwinęła się ze skromnej początkowo odlewni do przedsiębiorstwa o imponujących rozmiarach.

W stalowni zasługuje na specjalną uwagę piec S. Martenowski o pojemności 5 ton, własnego pomysłu założyciela, jak i również dwa piece do wyżarzania odlewów stalowych. Nowoczesne maszyny formierskie, mechaniczne krany, jak również w doskonałe obrabiarzy zaopatrzone warsztaty mechaniczne, sprawiają, że nawet i większe

zamówienia masowych, drobnych odlewów wykonywane bywają sprawnie i terminowo.

Produkcja tygodniowa wynosi ca. 50 ton. Między innymi wyrabia się wszelkie części zapasowe dla kolejnictwa, jak maźnice, dzioby, krzyżulce, drobne odlewy, jak również wszelkie odlewy stalowe dla przemysłu maszynowego. Specjalnością firmy jest wyrabianie stali manganowej, narzędziowej, niklowej i chromowej.

Stalownia Martenowska w Pobiedziskach jest dzisiaj już bezsprzecznie ważną placówką przemysłu stalowego w Polsce, która dzięki inicjatywie i energii właściciela, p. K. Staszewskiego rozwijając się, coraz szersze zyskuje uznanie w kołach fachowych.

W. Knopiński, Wyroby Metalowe, Rogoźno [Wielkopolska]

Firma powyższa cieszy się oddawna jaknajlepszą opinią nie tylko u licznej klienteli wielkopolskiej, lecz i w całym kraju. Wyroby jej odznaczają się przede wszystkim nadzwyczajną trwałością i solidnym wykonaniem, co stanowi pierwszy warunek powodzenia i popularności wszystkich wyrobów. Ze wyroby omawianej firmy spełniają ten warunek, to nie ulega wątpliwości, gdyż zdobywają sobie coraz więcej nabywców.

Omawiana wytwórnia poleca taczki całożelazne, taczki budowlane, do cegły z płytą z drzewa, dwukołowe wózki żelazne i z drzewa. Specjalnością jej są wywrotki. Ceny tych wyrobów są bardzo przystępne. Doświadczone i fachowo wykształcone kierownictwo z pewnością poprowadzi wytwórnię drogą szybkiego rozwoju.

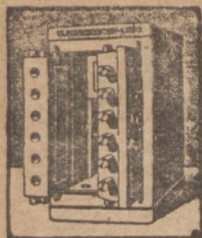
Pierwsza Krajowa Fabryka Wyrobów Rogowych, Durczewski i Ska., Chełmża [Pomorze], ul. Wodna 5.

Powyższa wytwórnia istnieje od roku 1919. W tak krótkim stosunkowo czasie rozwinęła bardzo żywą działalność i walcie się przyczyniła do podniesienia przemysłu krajowego. O uznaniu i zaufaniu, jakie firma sobie zdobyła u społeczeństwa, najlepiej świadczą liczne odznaczenia i złote medale, które otrzymała za swe pierwszorzędne wyroby.

Omawiana wytwórnia wyrabia garnitury do sałaty, łyżeczki do chrzanki, do musztardy, do soli, do lodów, przybory apteczne itd.

Wyroby te są znane w całym kraju. Z powodzeniem biją konkurencję zagraniczną, a dla swej wytwórni pozyskują coraz większą popularność, a czem świadczą liczne i wciąż zwiększające się szeregi klientów.

KORZYSTNE HURTOWNE ŹRÓDŁA ZAKUPU

Władysław Chudzikowski
Fabryka kas ogniotrwałych
Lwów, ul. Na Błonie 22, tel. 15-34

wykonywa
 Kasy ogniotrwałe - Szafy pancerne - Kasy do
 wmurowania - Kasety podręczne - Skarbenki
 oszczędnościowe. 5511

Poidelka, karmidelka

Jaja kamforowe, podkładowe, Mączka rybia, mięsna, tuski
 z ostryg, wapieni, oraz wszelkie przybory hodowlane dla
 drobiu i żywego inwentarza — poleca:

Biuro Rolniczo — Techniczne 5568

Inż. St. Nawakowski Sp. z o.o. w Warszawie, Kredytowa 4
 Telefon 291-34. Prosimy żądać ofert i katalogów.

ARMATURE żeliwną, stalową i bron-
 zową, jako to: wentyle,
 krany i zasuwy wszelkich typów, inżektory, manometry
 i t. p. do przewodów na parę przegrzaną i nasyconą

polecają

JANCZEWSKI I FREYMARK
 Warszawa, Mokotowska 49.

SANECZKI

z drzewa bukowego i jesionowego w najlepszym wyko-
 naniu 6350

„MARS”, Fabryka wyrobów drzewnych, Sp. z o. p., LUBLINIEC, G. Śląsk.
 Biuro sprzedaży: KATOWICE, ul. Słowackiego 16.

Kufy do wody i gnojówki

Pompy do gnojówki, Rozdzielacze do gno-
 jówki fabrykują jako specjalność 5069

Bracia Blottner, Bojanowo (Wlkp.)
 Fabryka maszyn i wyrobów z blachy.

Wolne miejsce

Kagańce druciane

dostarcza 5483a

R. NERLICH,
 Bielsko, Śląsk.

Czyściwa do maszyn

oddaję franko do wszelkich stacyj w kraju, po cenach
 konkurencyjnych. — Oferty i wzory na żądanie.

Max Gruenstein, Łódź, ul. Piotrkowska 36.
 tel. 31-89. 6205

Hurt. rowerów ⁴³¹³ oraz wszelkich części rezerwo-
 wych, wirówki, butelki termosowe
HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wlkp.)

LINY stalowe i konopne
 poleca 6604
B. Muszyński, fabryka lino, ŁUSAWA

MEDAL SREBRNY na wystawie Wynalazków w Warszawie 1920 r.

PIERWSZA KRAJOWA
 WYTWORNIJA SPRĘŻYN
 I WYROBÓW Z DRUTU

„SPIRAL”
 WARSZAWA - ŻYTNIA 20 TEL. 30-39

6381

SPRĘŻYNY PRECYZYJNE

spiralne, buforowe, samocho-
 dowe, widelcowe, podługowe,
 ciśnieniowe, bowdenowskie,
 uderzeniowe, pod siodełką, dla
 tachometrów, liście sprężynowe
 dostarc. za ję: 6282

P. Goldman i L. Endelman
 WARSZAWA, Widok 11
 Tel. 130-88 Tel. 130-88

Farby, pędzle i lakiery, Pokosty, Kwasy do
 akumulatorów i kwas solny

poleca 6289d

M. MRUGOWSKI, Poznań, św. Marcin 62.
 Benzyna - Benzol - Oleje - Smary - Import olei amerykańskich.

Tokarki precyzyjne

model TN 180 o wzniesieniu kłków 180/280 mm i przy
 rozstawieniu 1000, 1500, 2000 i 2500 mm. dostarcza: 6966a
 „WIEPOFANA” Tow. Akc. w Poznaniu, ul. Dąbrowskiego 81

Trzcinę sufitową

pierwszorzędnej jakości własnego wyrobu dostarcza
 korzystnie

Gustaw Glaetzner

Centr. Materjałów Budowlanych i Dachówek
 Poznań 3, Mickiewicza 36.
 Telefon 65-80. 4308 Założona 1907 r.

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIA
 ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE.
 POD REDAKCJA DYPL. INŻ.-EL. M. RZĘCKIEGO.

Szlakiem postępu w elektrotechnice

Jak pracuje Ameryka? — Sztuczne słońce. — Elektryfikacja gospodarstwa domowego. — Nowy środek izolacyjny. — Rozbudowa elektrowni w kraju.

Doniosłość stosowania elektrycznej siły popędowej w przemyśle wykazuje w jasny sposób porównanie pomiędzy metodami produkcji w Ameryce i w Anglii.

Ośm głównych gałęzi wytwórczości w Ameryce, tżywiających półtora razy więcej siły popędowej (wyrażonej w sile koni parowych) niż odnośne przemysły w Anglii, wytwarza od dwóch i pół do trzech razy więcej towarów niż Anglja.

W 1924 roku stalownie wyprodukowały w Anglii wyrobów wartości dol. 660 895 000, zatrudniając 200 181 robotników. W Stanach Zjedn. 370 726 robotników wyprodukowało w 1925 roku wyrobów stalowych wartości dol. 2 946 068 000.

Wartość amerykańskiej stali wynosiła przeciętnie dol. 3 059 na jednego robotnika, pracującego w stalowni, podczas gdy angielski robotnik wyprodukował tylko dol. 975.

Zwiększona przez zastosowanie siły popędowej wydajność amerykańskiego robotnika jest główną przyczyną, dla której skala zarobków i poziom życia są w Stanach Zjedn. wyższe niż gdziekolwiek indziej na świecie i gdzie robią się olbrzymie kooperacyjne fortuny i powstają z każdym rokiem coraz to nowi milionerzy, jak nigdzie indziej w świecie.

W Charlotteville zbudowany został reflektor, którego siła światła wynosi przeszło miliard świec. W reflektorze tym znajduje się pewne miejsce, którego ciepota wynosi około pięć tysięcy stopni Celsjusza, czyli tyle, co na powierzchni słońca. Nie jest to żar biały, tylko już raczej niebieski. Prąd elektryczny o niesłychanej mocy krąży w szczeliny między dwoma włóknami węglowymi. Elektrony (najdrobniejsze materialne cząsteczki elektryczności) bombardują jedno

z tych włókien i wytwarzają w niem zagłębienie, jak gdyby krater, w którym znajduje się kula z par węglowych. Ta właśnie kula jest tak gorąca, jak słońce. Reflektor ten zbudowany został przez Towarzystwo Sperry Gyroscope jako sygnał dla samolotów. Promienie światła pięciokrotnie jaśniejsze od wszystkich dotąd sztucznie wytworzonych źródeł światła są w nocy widoczne w odległości 50 mil.

Bardzo popularne i znane pismo elektrotechniczne „Electrical World”, w Stanach Zjednoczonych, drukuje ciekawą statystykę, dotyczącą sprawy używania przez Amerykanki w gospodarstwie domowym przeróżnych aparatów elektrycznych.

Cyfrы przedstawiają się następująco: w r. 1928 znajduje się w użyciu: 300 000 kuchen elektrycznych, 200 000 piecyków do grzania potraw; 10 milionów żelazek do prasowania, 1 i pół miliona pieców do ogrzewania mieszkań, 2 miliony maszynek do kawy, 2 i pół miliona maszynek do prania bielizny, 4 miliony odkurzaczy, 3 miliony wentylatorów, 70 000 maszyn do wytwarzania lodu, 85 000 aparatów do ogrzewania wody w łazienkach itd itd. Wobec tych imponujących cyfr i ułatwień, jakżeż nędznie wygląda gospodarka domowa u nas!

Ostatnio spreparował chemik francuski A. Samuel nowy gatunek żywicy sztucznej, który nadaje się szczególnie dobrze do celów izolacyjnych w elektrotechnice. Jest to t. zw. thiolit, produkt formaliny, krezolu i chlorku siarki.

Thiolit przedstawia biały proszek, dający się dow. barwić, rozpuszczający się w zwykłych rozpuszczalnikach żywic, zatem takich, jak benzol, eter, alkohol itp. Jeśli się go jednakże w temperaturze około 150° pod-

Każdemu polecam aparat 5 lampowy mego systemu

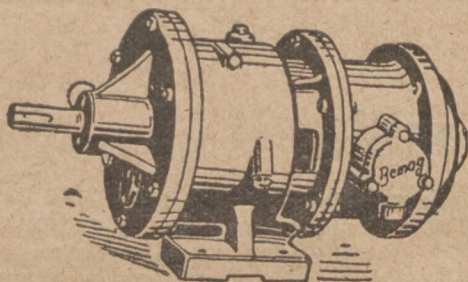
Superselektywny
— Odbiór —
czysty i głośny

Cena detal. 250 zł

JAN PIENTOK PRZEDSIĘBIORSTWO
RADJOTECHNICZNE
Poznań-Łazarz, Odskok 2. Tel. 61-40

6012

Każda modna
pracownia
używa tylko
napędy
„Bemag“

Zastępują w zupełności kosztowną transmisję!
Oszczędzają prąd! Oszczędzają czas!

Fabryka Maszyn Górniczych
T. z o. p. — Katowice — Ząbże

6641

ZJEDNOCZONE PRZEDSIĘBIORSTWA ELEKTRYCZNE

INŻ. **K. GAERTIG i SP.** T.Z.O.P.

Poznań

Pocztowa 26

ELEKTROWNIE
KOMUNALNE
PRZEMYSŁOWE
WIEJSKIE

Instalacje oświetlenia
Urządzenia przemysłowe
z zapędem elektrycznym

AKUMULATORY
Naprawa
maszyn elektrycznych.
Budowa rozruszników, regulatorów,
aparatury elektrycznych, tablic rozdzielczych.

Adr. telegr. „Energia”
Telefon 3584 i 2582

Turbiny wietrzne

Zurawie
Dźwigi
osobowe
towarowe
elektryczne

Godła
reklamowe
elektryczne

Nowy udoskonalony prostownik „STELLA“

dla radioamatorów do ładowania w domu
akumulatorów żarzeniowych i anodowych.

Nadzwyczajny wynalazek.

Komplet zł 85.—

Odsprzedawcom rabat. - Żądać prospektów.

Mieczysław Deblessen

Katowice Kraków Lwów Bydgoszcz
Pawła 7, Sławkowska 10, Kołłątaja 7, Osada 16

Do nabycia we wszystkich składach elektrotechnicznych
i radiowych. — Proszę żądać tylko z marką „STELLA“, które
są specjalnie udoskonalone. 5621

Tow. Przem.-Handlowe „BIFERG“ Sp. z ogr. odp

Warszawska 20

SOSNOWIEC

Telefon 3-79

POLECA:

Chemiczne lutownice „MOX“

rozgrzewająca się w ciągu 30 sekund bez ognia
przy pomocy brykietu niezależnie od warunków
atmosferycznych oraz

Nowoczesne patentowane

środki, aparaty i narzędzia

do lutowania, spawania, cięcia i obróbki wszelkich
metali. 6875

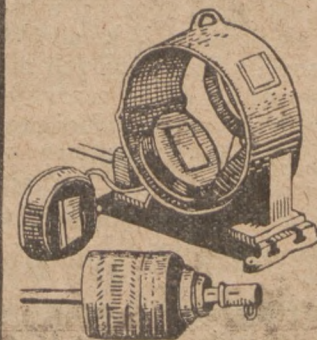
ZAKŁADY ELEKTROTECHNICZNE FR. KIELPIŃSKI POZNAŃ - GÓRNA WILDA 93 Telefon 2054

**BUDOWA CENTRAL,
Instalacja siły i światła**

Specjalność:

Uzwojenie silników i dynamo-
maszyn prądu stałego i zmienne-
nego, dynamo- i startero-
w samochodowych wszelkich
rodzajów, budowa kolektorów
oraz naprawa aparatów elektr.

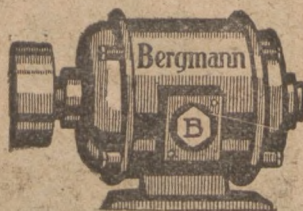
Warsztaty mechaniczne. —
Własna stacja próbna prądu
stałego i zmiennego. 6504

TELEFON 2521

Bergmann

Poznań
27 Grudnia 5

6768

da silniejszemu ciśnieniu, zmienia o tyle swoje pierwotne własności, że staje się ciałem twardym, nierozpuszczającym się w wymienionych powyżej rozpuszczalnikach, przytem nie topi się nawet w silnym żarze, nie pali się i nie naciąga wilgocią.

Pozatem odznacza się wysokim oporem elektrycznym: dla przebicia warstwy grubości 1 mm. potrzeba użyć napięcia 30 000 volt.

Dzięki temu nadaje się thiolit szczególnie jako izolator do urządzeń wysokiego napięcia.

Budowa elektrowni w Olyce (na Wołyniu) ma się ku końcowi, dzięki energii i sprężystości p. burmistrza i Zarządu Ordynacji Olyckiej ks. Radziwiłła.

Elektrownia ta na prąd stały 240 V posiada silnik dieselowski „Junkers'a” o mocy 75 KM., agregaty elektryczne 23+16 i może produkować ogółem 48 kwg. Roboty rozpoczęte zostały na wiosnę br.; ogólny koszt

130 tysięcy zł., w tem około 60 proc. pokryte zostało z funduszy Zarządu Ordynacji, reszta kosztem Magistratu. Magistrat narazie nie posiada uprawnień koncesyjnych, wymaganych przepisem Min. Rob. Publ.

Magistrat m. Beresteczka w pow. Horochowskim w najbliższym czasie zamierza przystąpić do budowy zakładu elektrycznego, w celu wytwarzania i zawodowego zbytu energii elektrycznej dla oświetlenia i zasilania prądem obszaru, objętego obecnymi granicami m. Beresteczka, oraz obszarów, które w przyszłości będą przyłączone do miasta.

Termin trwania uprawnienia przewiduje się 40-letni.

Zakład ma być wybudowany dla napędu ciepłego, silnikami Diesla, prąd trójfazowy zmienny o napięciu w sieci napowietrznej czteroprzewodowej 220×380 V.

R.

Rozwój radja

Odczyt radiowy w Katowicach. — Sensacyjny wynalazek radjozegara. — Co wpływa na rozwój radja, a co go hamuje? — Radjo w hotelach. — Treść pierwszej depezy radiowej.

Podczas otwarcia stałej wystawy radiowej firmy „Philips” w Katowicach wygłosił szef propagandy tej firmy interesujący odczyt, w którym w barwnych słowach opisywał tajniki radja.

„Oto — mówię jak zwykle, a ustawione przedemną zbiorowe ucho tysięcy niewidocznych słuchaczy łowi każde moje słowo, aby rzucić je z anteny stacji nadawczej Polskiego Radja w przestworza i zanieść poprzez pola, lasy, rzeki, miasta, wsie, góry, doliny i granice do tych, którzy mnie pragną słyszeć. Tam, hen, istnieją gdzieś uważni słuchacze, których nie znam, a którzy łaskawie słuchają mnie, siedząc wygodnie u swoich kominków, przy stołach biesiadnych, w otoczeniu najbliższej rodziny, bez żenady, po domowemu, w wygodnych pantoflach i... gwiżdżą na dzielącą nas odległość! Jeżeli ich znudzę, przekręcą jednym ruchem ręki kondensatory swoich odbiorników, i... już mnie niema! dźwięki mego głosu ucichną, nadpłyną natomiast dźwięki orkiestry ze stacji warszawskiej lub innej i radjosłuchacze rozpoczną swoją zwykłą podróż na falach eteru wzdłuż i wszerz Europy! Kto lub co zdoła zapewnić nam ten komfort, który radjo wnosi ze sobą do naszych domów i to w stopniu jednakowym pod dachy pałaców i pod strzechy wieśniacze?”

Radjo każdemu daje ze siebie coś, co jest najbardziej potrzebne. Esteta i artysta znajduje pokarm duchowy w programach radjo-koncertów, handlowiec otacza specjalną uwagą komunikaty giełdowe; nasze panie i gosposie mają swoje kąci i godzinki w radiowych programach, rolnicy nie opuszczają komunikatów rolniczych i meteorologicznych; do skromnych mieszkań robotniczych radjo wnosi ze sobą rozrywkę i upragnione wytchnienie w przerwach mozolnej pracy...

Czy podobna zresztą wszystko wymienić? Któż podejmie się wyliczyć wszystkie wypadki, w których człowiekowi służy radjo jako wierny przyjaciel, doradca, pocieszyciel, nauczyciel, informator itd. itd. w jednej, rzeczy można, osobie.

Lecz, jeśli jest trudnem takie wyliczenie zasług już położonych przez radjo ludzkiej kulturze, tj. wręcz

nienożliwem przewidzieć, w jakim stopniu i jaki wpływ wywrze radjo-komunikacja na rozwój stosunków międzynarodowych, politycznych, socjalnych i osobistych i na ukształtowanie się światopoglądów przyszłych pokoleń, jeśli tempo inwencji ludzkiej w tej dziedzinie nie zmaleje”.

6605

Ze Smoleńska donoszą, że rzemieślnik Złotnikow z Rosławla dokonał sensacyjnego wynalazku. Skonstruował on mianowicie zegar centralny, który przy pomocy fal radiowych wprawia w ruch mechanizm dowolnej ilości zegarków, nastrojonych na odpowiednią falę. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że wszystkie zegary i zegarki, niezależnie od tego, gdzie są umieszczone (nawet w kieszeni od kamizelki), wskazują właściwy czas.

Komitet dla wynalazków wydał Złotnikowowi patent na jego oryginalny wynalazek.

Kto z radioamatorów nie zna słynnego dziś na cały świat propagatora radja Hansa Bredowa. Człowiek ten z niesłabnącym zapałem popierał dążenia radjofonji niemieckiej i dał początek dokształcania przez radjo t. zw. Szkołą Bredowa.

Z wywodów jego wynika, że silny rozwój radja w Niemczech zawdzięczać należy zamożności obywateli, postępowi technicznemu i akcji kupieckiej. Na ostatniem miejscu stawia sprawę dobrych programów. Radca Bredow jest zdania, że najlepszy program nic nie pomoże, jeśli odbiornik jest wadliwy, jeśli amator nie posiada dobrych informacji jak z nim postępować, jak go używać. Technika zrobiła duży postęp naprzód: Mamy aparaty o dużej sile, małym zużyciu prądu, o antenach wewnętrznych, lecz z tem wszystkim trzeba się umieć obchodzić — i mieć na to, by je nabyć. Wprawdzie i ceny sprzętu radiowego spadły dzięki masowej produkcji, lecz największą zasługą jest umiejętne wprowadzenie radja do mieszkania nowicjusza. Ta zasługa przypada w całości kupcowi niemieckiemu, który nie żałował trudów, by amatora zadowolić, pouczyć i opiekować się nim tak długo — aż nauczy się ze stacją odbiorczą obchodzić.

Pisma amerykańskie i angielskie przepelnione są wiadomościami o zastosowaniu radja w wielkich hotelach amerykańskich.

Ostatnio Towarzystwo eksploatujące największe hotele Nowej Ziemi, przeznaczyło sumę miliona dolarów na urządzenie instalacji radiowej w gmachach hotelowych. W ten sposób około osiem tysięcy pokoi największych hoteli będzie zaopatrzonych w instalacje i odbiorniki radiowe.

Instalacja taka znalazła zastosowanie w jednym z największych hoteli bostońskich już w r. 1927 i dała bardzo dobre wyniki. Każdy hotel posiada specjalną centralę oraz odbiorniki, rozmieszczone we wszystkich pokojach, które pozwalają na odbieranie audycji z zewnątrz gmachu, oraz wysłuchiwanie koncertów i mów, wygłaszanych w salach bankietowych i koncertowych, znajdujących się w obrębie terytorjum hotelowego.

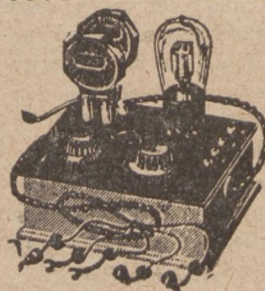
Oprócz odbiorników pokojowych, w hotelach, poczekalniach i większych salach ustawiono głośniki. Tak się przedstawia sprawa w Ameryce, a nawet obecnie już i w Anglii, oraz Niemczech.

Trzydzieści lat temu radjotelegrafia stała się urzędowym środkiem komunikacji, gdy Lord Keloin zapłacił Marconiemu jeden szyling za wysłanie pierwszej płatnej depeszy.

Depesza była wysłana z Needles na wyspie Wight, gdzie Keloin zwiedzał pracownię Marconi'ego i w zachwycie nad cudownym wynalazkiem zmusił go do przyjęcia kilku depesz do znajomych lorda w Londynie, płacąc za każdą po jednym szylingu.

Jedna z tych depesz brzmiała:

„To jest wysłane po opłaceniu handlowem do Alum Bay, do nadania przez eter. Jeden szyling do Bournemouth, a stamtąd pocztowym telegrafem, 15 pensów, do Cambridge“.

5685

**Warsztat
instalacyjny**

RADJO

Roman Gonczerezwicz

BYDGOSZCZ, Plac Wolności 1. Telefon nr. 11-24

Zakłady akumulatorowe systemu „TUDOR“

Spółka Akcyjna

Centrala w Warszawie, ulica Złota 35. Telefon 17-45.

FABRYKA W UTRACIE STACJA KOL. PRUSZKÓW.

Warsztaty reparacyjne i stacja do ładowania, ul. Złota 35, tel. 404-94.

Oddziały: w Poznaniu, ul. Mostowa Nr. 4-a, telefon 11-67.

w Bydgoszczy, ul. Błonia nr. 7, telefon 13-77.

we Lwowie, ul. Nabelaka Nr. 21.

4622

Akumulatory stacyjne i przenośne oryginalnego systemu „TUDOR“. Katodowe i anodowe baterje akumulatorowe do radja. Akumulatory do starterów samochodowych. Lampy przenośne akumulatorowe i lampy górnicze.

Wyłączna reprezentacja Ferro-Niklowych Akumulatorów
Edison Storage Betty Co. Orange N. J. Stany Zjednoczone.

KRONIKA RADJOWA

Radjo jako czynnik kształtąco-wychowawczy. —
Szybki rozwój rodzimej produkcji radjosprzętu. —
Ulepszona radjotechnika. — Technika radjowa
w teatrze.

Postęp w budowie sprzętu radjowego kroczy w ostatnim czasie milowemi krokami. Jak dalece rozwój radjotechniki ogarnął wszystkie prawie państwa na świecie, świadczy fakt, że w ciągu ostatnich kilku lat powstały w Ameryce Anglii i Niemczech olbrzymie fabryki radja. Jest to najlepszym dowodem że radjofonia stała się składową częścią kultury i cywilizacji narodów.

Stopień zradjofonizowania danego kraju można uważać wprost za miernik kultury i dobrobytu danego narodu. Niech mówią cyfry!

Każdy tysiąc mieszkańców Stanów Zjednoczonych posiada 64 radjoaparaty, w małej Danii przypada na każdy tysiąc mieszkańców 58 radjo-amatorów, w Szwecji 55, a w Polsce — w Polsce zaledwie 6. Wyraźnie: 6 osób za ledwie na tysiąc ma własny radjo-aparat. Licząc przeciętnie, iż każda rodzina składa się z 4 osób, dojdziemy do smutnego wniosku, iż tylko 24 osoby na każdy tysiąc mieszkańców korzysta z cywilizacyjnych dobrodziejstw radjofonii. Na 30.000.000 ludności tylko więc 720.000 ma radjo do swych usług. Tak. Jest to, niestety bardzo smutna statystyka.

Wydaje się to bardzo dziwnem, albowiem radjo, poza miłą rozrywką której dostarcza radjosluchaczom jest równocześnie znakomitym środkiem kształtąco - wychowawczym, zwłaszcza jeśli udostępnia radjoabonentom sluchanie wartościowych wykładów i odczytów wygłaszanych przez wybitne siły i najlepszych znawców danego przedmiotu.

Dużą rolę odgrywa tutaj współpraca z radjem przedstawicieli ciała profesorskiego wyższych uczelni polskich.

Uniwersytetem, który najwięcej bodaj-że daje radju ze wszystkich uczelni polskich, jest Uniwersytet Poznański, zwłaszcza, że kierownikiem odczytowym stacji poznańskiej jest członek poznańskiego ciała profesorskiego — prof. dr. Blachowski. Od pierwszych dni działalności radjostacji poznańskiej profesorowie miejscowego uniwersytetu nie szczędzili trudów i chętnie stawali przed mikrofonem, jako prelegenci. Najlepiej o tem świadczy statystyka, która wykazuje iż przed mikrofonem radjostacji poznańskiej przemawiało 35 profesorów i docentów oraz 12 uniwersyteckich sił pomocniczych, wygłaszając łącznie 200 odczytów z najprzeróżniejszych dziedzin.

Jeżeli się zaznaczy, iż aula uniwersytecka oraz niektóre sale wykładowe są stale połączone ze studjem radjostacji, dzięki czemu odbywać się mogą transmisje różnego rodzaju akademij i uroczystości, to wówczas dopiero uwypukli się olbrzymia waga jaką dla radja posiada współpraca wyższych uczelni.

Poza czynnikiem wychowawczym radjo stanowi nieocenioną wartość kulturalną, słyszymy bowiem najsłynniejsze koncerty największych filharmonij Europy, mowy najwybitniejszych uczonych, działaczy, polityków, uroczyste nabożeństwa (w Poznaniu) itp. Również dla dzieci odbywają się specjalne godziny muzyki i bajek i należy nadmienić, że pod tym względem stacje polskie zajmują w Europie zaszczytne miejsce.

Te kilka słów wystarczyć powinno dla skupienia wszystkich instytucij radjowych i radjoamatorów celem ziszczenia się hasła „Radjo dla wszystkich i wszystko dla Radja“, aby liczbę zradjofonizowanych obywateli w krótkim czasie powiększyć, gdyż tylko w ten sposób liczba ta rozrośnie się dziesięciokrotnie i dorówna stanowi rzeży zagranicą. Tyl-

ko w ten sposób zbliżyć będziemy mogli ten dzień w którym radjofonizacja Polski osiągnie poziom wszystkich państw europejskich.

Omawiając sprawę radjofonizacji kraju, nadmienić również należy o wytwórczości rodzimej w tej dziedzinie. Z zadowoleniem stwierdzić należy, że podczas, gdy dotychczas korzystaliśmy z wyrobów radjowych z zagranicy, to ostatnio wytwórczość radjosprzętu w kraju niepomiernie wzrosła. Fabrykacja aparatów radjotechnicznych i części do nich oraz stacyj nadawczo-odbiorczych wojskowych i lotniczych, stacyj radjofonicznych każdej mocy zarówno dla radjotelegrafii jak i do telefonii i radjofonii, odbiorników radjofonicznych, głośników, kondensatorów, lamp katodowych nadawczych, odbiorczych, wszystkich większych i drobniejszych części zamiennych i osobnych, zapoczątkowana w r. 1920, rozwija się pomyślnie, choć wobec konkurencji zagranicznej musi przewyżczać wielkie trudności. Wartość produkcji krajowej tego działu w zestawieniu z wartością importu była następująca (w zł.).

	Produkcja	Import
1925	900.000	2.714.900
1926	3.000.000	6.613.000
1927	5.500.000	8.791.000
1928 (7 mies.)	(brak danych)	5.149.000

Obok byłego Polskiego T-wa Radjotechnicznego, przejętego w 1928 r. przez angielską firmę Marconi, wyróżnia się swym rozwojem Łódzka Fabryka Radjotechniczna w Łodzi, która wypuściła na rynek szereg typów aparatów radjowych pod marką L.F.R., nieustępujących niczem nawet najlepszym wyrobom zagranicy i w krótkim czasie zdobyły uznanie publiczności polskiej. Obok aparatów L.F.R. fabrykuje również głośniki nowoczesnej konstrukcji oraz części radjowe. Znaczenie polskiego przemysłu radjowego nabiera coraz większego znaczenia, jeżeli zważymy, że posiadamy nawet eksport polskich słuchawek „Polmet“ oraz głośników i aparatów zwłaszcza L.F.R. do różnych krajów europ., konkurując tam z wyrobami niemieckimi i angielskimi.

Do większych wytwórni zaliczyć również należy: Natavis, Polskie Zakłady Radjotechniczne, Polmet, Fylaryt.

Poza temi istnieje jeszcze cały szereg średnich i małych warsztatów.

W prasie amerykańskiej czytamy, iż jednemu z radjotechników udało się skonstruować aparat, za pomocą którego odbywać można narady w licznym gronie bez potrzeby zbierania się uczestników w jednym miejscu. Każda ze stron może pozostać u siebie i prowadzić rozmowy z innymi osobami do konferencji należącymi. Wystarczy do radja przyczepić odpowiedni głośnik; oczywiście, że rozmowy prowadzić może zawsze jedna tylko osoba, a nie jednocześnie kilka razem.

O ileby system okazał się dobrym, oszczędzono by mnóstwo czasu i pieniędzy. Byłoby wskazane, by najszybciej eksperyment ten zastosować w Warszawie, gdzie tyle odbywa się codziennie narad, kosztem bardzo drogiego czasu, nie przez wszystkich docenianego. Przymuszałoby ruchliwe Polskie Tow. Radjowe zechce wziąć inicjatywę w tej równie ciekawej, jak ważnej sprawie.

Wiedeński „Burgteatr“ przeprowadził niesłychanie ciekawy eksperyment podczas przedstawienia „Fausta“.

Głos Pana, Ducha ziemi, i chórów wzmocnił reżyser za pomocą głośnika radjowego. Próba udala się doskonale choć problem modulacji głosów, przekazanych przez głośnik, należy uważać jeszcze za nierozwiązany.

Mimo to okazało się, że poszczególne efekty głosowe można tą drogą spotęgować i w ten sposób osiągnąć dynamiczne stopniowanie napięcia dramatycznego.

ST. GRABIANOWSKI

BIURO INŻYNIERSKIE
I DOM TECHNICZNO - HANDLOWY

Poznań

Plac Wolności 14 a
Tel. 4010 i 4011

Katowice

ul. Słowackiego 24
(dom własny)
Tel. 1321 i 1322

Bydgoszcz

ul. Dworcowa 66
Tel. 812

Poleca do dostawy ze swoich składów w Poznaniu
i Bydgoszczy oraz z reprezentowanych hurt

Blachy, pręty, rury, druty, miedziane,
mosiężne, aluminiowe, ołowiane, cynkowe i inne.

Metale: Cynę Banca, cynę do lutowania, metale
białe łożyskowe, antymon, miedź, ołów, cynk,
aluminium hutniczy i przetapiany.

Rury: kotłowe, ciągnione, spawane, gazowe,
czarne i ocynkowane, łączniki lano-kute.

Żelazo: sztabowe, formowe, blachy żelazne.

Pędnie: wałki transmisyjne, łożyska samosmary,
wieszaki, sprzęgła, koła pasowe.

Pasy: skórzane i z sierści wielbłądziej, troki,
wosk do pasów, łączniki.

4505a

Biuro Techniczno-Handlowe

A. GLASER

Poznań, ulica 27 Grudnia 16, dom tylny.

Telefony: 41-16 i 50-16

Adres telegraficzny: „Technohandel“

Jeneralne Przedstawicielstwa i składnice fabryczne:

„Berson“ Polska Fabryka Wyrobów Gumowych S. z o. p.
w Krakowie,

Włocławska Fabryka Drutu dawn. C. Klauke Sp. Akc.
w Włocławku

O. E. Domnik Mechaniczny Zakład Technicznych Tkanin
w Włocławku

Posiada na składzie: 5596

Pasy skórzane, z sierści
wielbłądziej, konopne
i bawełniane.

Płyty uszczelniające org.
„Klingerit“, Laserit,
azbestowe i gumowe.

Szczeliwo konopne, ba-
wełniane, az-
bestowe, talkowe i gu-
mowe.

Węże gumowe tłoczące,
spiralowe, do pary,
parciane i parciane we-
wnątrz gumowe wszel-
kich wymiarów.

Cyna angielska i do lutowania. Metal biały łożyskowy
Lampy i kolby benzynowe do lutowania - Szczotki stalowe
Filce techniczne - Fibra w płytach i laskach

oraz wszelkie inne ARTYKUŁY TECHNICZNE potrzebne
dla przemysłu i rolnictwa.

Dostawa: do biur technicznych, kolei, cukrowni
gorzelni, browarów i fabryk.

Armatura do pary, wody
i gazu.

Szkła wodowskazowe rur-
kowe org. „Klin-
gera“ i wazowe do oliwia-
rek kroplowych.

Smarownice różnych
typów

Manometry oraz

Kurki kontrolne.

Wełna oraz **ścierki**
do czyszczenia maszyn,

VAGN LOMHOLT

ODDZIAŁ TECHNICZNY

WARSZAWA

UL. WIERZBOWA 8.

ADRES TELEGR.:
„DANPOL“

TELEFONY:
80-00, 172-25, 252-03

poleca

wyroby **DUŃSKICH** zakładów
przemysłowych:

CHŁODNIE i FABRYKI LODU
SZTUCZNEGO, amonjakalne, na
bezwodnik węglowy, oraz na kwas
siarkawy

SILKEBORG - mleczarnie parowe

G. E. MATHIASSEN - pralnie mecha-
niczne, urządzenia do oczyszczania
wody, urządzenia sanitarne

TITAN - wirówki do mleka, 6460
wirówki do olejów i smarów.

**Siekiery, toporki,
młotki, babki,
łomy, tyranki**

i inne wyroby masowej produkcji kuźnictwa poleca

FABRYKA MASZYN I MŁOTOWNIA

OLDAKOWSKI I NEUMARK

2753

właśc.: Edward Neumark

ŁÓDŹ - UL. ZAKĄTNA 81.

FABRYKA OGRZEWAŃ CENTRALNYCH I APARATÓW

Inż. I. H. B. Teepe

Łódź, ul. Kopernika 40.

Rury żebrowe

z kutego żelaza o długościach do 6-tu metrów
Rejestry z rur żebrowych. Nagrzewnice powietrzne
Proszę zażądać specjalny katalog. 6284

Ochrona pneumatyków i jej znaczenie

Pneumatyki stanowią w każdej gospodarce samochodowej jedną z najważniejszych pozycji samochodowych. Od wysokości tych pozycji zależy niejednokrotnie rentowność danej gospodarki.

Zagadnienie należytego ogumienia samochodów i zdobycie nowej pozycji oszczędności przez otoczenie większą niż dotychczas opieką pneumatyków jest sprawą nader ważną nie tylko z punktu widzenia interesów poszczególnych gospodarstw samochodowych, lecz również nie bez wpływu na nasz państwowy bilans handlowy.

Nie trudno spostrzec, że w ostatnich dziesięciu latach samochód w Polsce nie miał naogół należytej opieki, a już najmniej uwagi poświęcano ogumieniu, jako części składowej. Na oponę dopiero wtenczas zwracano uwagę, gdy pękła, lub została zupełnie zniszczona. Nigdy jednak nie starano się wnikać głębiej w przyczyny szybkiego zużycia opony i uszkodzeń. Przypisywano natomiast winę błędom fabrycznym, złym drogom i t. p. Zapominano po prostu, lub nie wiedzano o tem, że opona wymaga, tak samo jak każda inna część samochodu, odpowiedniej opieki.

Nie więc dziwnego, że konsumpcja pneumatyków była u nas zbyt wielką, że za wielkie sumy placiliśmy zagranicą corocznie za opony, obciążając niepotrzebnie nasz bilans handlowy, a ponadto..... własną kieszeń.

Należy się uznanie jednej z czołowych fabryk amerykańskich, „Firestone Rubber Co“, która może wbrew własnemu interesom mówi nam, że zawiele wydajemy rocznie na opony, i poucza nas w specjalnych broszurach*) (wydanych w polskim języku) jak należy opiekować się oponą, by osiągnąć maksimum oszczędności.

*) Broszury te i tabele otrzymać może każdy zainteresowany bezpłatnie w firmie „Zawbor“, Sp. z o.o., Warszawa, ulica Czackiego 3-5.

Smiało rzec można, że „samochód jeździ nie na oponach lecz na powietrzu“, a opona i dętka razem wzięte stanowią tylko pancierz dla tego powietrza.

Recz oczywista, że w pierwszym rzędzie należy zwracać uwagę na powietrze, t. j. na odpowiednie ciśnienie w oponie i stosować je zależnie od szerokości opony i obciążenia.

Obciążenie opon posiada duże znaczenie dla długotrwałości opon.

Dla utrzymania obciążenia opony należy ustalić wagę osobno tylnej i przedniej części samochodu. Dla samochodów osobowych można przyjąć że

1) obciążenie opony na tylnej osi wynosi $\frac{1}{3}$ wagi samochodu w kg. + ilość osób \times 75 kg.

2) obciążenie opony na przedniej osi wynosi $\frac{1}{4}$ wagi samochodu w kg. + ilość osób \times 75 kg.

Niektóre fabryki wprowadzają do Polski samochody z ogumieniem odpowiednim może na drogi zachodniej Europy, lecz niedostatecznie silnem na drogi gorsze, jakich dużo mamy w kraju. Należy zatem przy zaopatrywaniu samochodu w nowe opony zwracać uwagę na obciążenie i stan dróg oraz stosować opony o nieco większych, silniejszych wymiarach np. zamiast wymiaru 765 \times 105 używać wymiar 820 \times 120, lub zamiast 29 \times 4,75 wymiar 30 \times 5.00.

Przy niewielkim stosunkowo wysiłku skierowanym ku należytej opiece nad pneumatykami można 3-krotnie powiększyć długotrwałość opon, zdobywając poważną pozycję oszczędnościową zarówno dla własnej gospodarki samochodowej, jak i dla państwowego bilansu handlowego.

S. G.

Jak obchodzić się z samochodami w porze zimowej?

Wobec nadejścia pory zimowej, właściciele samochodów winni zachować pewne ostrożności, które zaoszczędzą im strat i kłopotów.

Oddawanie samochodów na skład na okres zimowy jest coraz rzadziej praktykowane. Lecz, jeśli wypadek taki zachodzi, to należy zabezpieczyć samochód od działania zbyt silnych mrozów. Chłodnica musi być dokładnie opróżniona z wody, a wszystkie rurki dokładnie oczyszczone.

Ażeby uchronić wodę w chłodnicy od zamarzania, należy dodawać do niej spirytus denaturowany według poniżej podanej tabelki:

Przy 12° Celsjusza:

do wozów marki Buick, serji 121 i 129	7	ltr.
do wozów marki Buick, serji 116	5,2	ltr.
do wozów marki Cadillac	8	ltr.
do wozów marki La Salle	7	ltr.
do wozów marki Oakland	4	ltr.
do wozów marki Oldsmobile	4	ltr.
do wozów marki Pontiac	3	ltr.
do wozów marki Chevrolet	3	ltr.

Dawki spirytusu zależne są od temperatury. Poniższa tabelka wykazuje stosunek procentowy wody i spirytusu:

% spirytusu 90°	Stosunek alkoholu wody	Zamarza przy 0° C.	Ciężar gatunkowy przy 15° C
20	1 4	— 1	0,978
25	1 3	— 9,5	0,973
33½	1 2	—13,5	0,965
50	1 1	—28	0,943

Wskazaniem jest sporządzenie odpowiedniego przykrycia na chłodnicę.

Ważną jest również rzeczą używanie oliwy o odpowiednim ciężarze gatunkowym. Zbyt gęsta oliwa przy niskiej temperaturze tężeje i nie dochodzi do wszystkich części silnika, skrzynki przekładniowej i dyferencjału, co w rezultacie powoduje przedwczesne zużywanie się części i uszkodzenia.

Chociaż oliwę w skrzynce przekładniowej i dyferencjale można rozrzedzić oliwą z cylindrów, to jednak lepiej jest udać się na stację obsługi celem zastąpienia oliwy starej odpowiednią oliwą na sezon zimowy.

Akumulator również należy zabezpieczyć od zamrznienia. W tym celu ciężar gatunkowy roztworu należy utrzymywać pomiędzy 1 250 a 1 275. Woda winna być dobrze przedystylowana, a ilość jej winna być dostateczna, by całkowicie pokrywała płytki. Wszystkie kontakty winny być dokładnie oczyszczone i odpowiednio zaciśnięte.

Zasób energii w prądnicy winien być większy w porze zimowej, albowiem ze względu na krótsze dni zużycie światła jest większe niż w porze letniej. Kolektor, szczotki i łożyska winny być regularnie czyszczone. Karburator winien być dokładnie nastawiony, a piywak utrzymywany w czystości.

Trzydniowy zjazd „Eliborczyków“ w Warszawie

Dnia 7, 8 i 9 grudnia r. 1928 odbył się zjazd przedstawicieli firmy „Elibor“, Ł. J. Borkowski, Sp. Akc., przy udziale przedstawicieli firmy General Motors w Polsce.

Przedstawiciele „Elibora“, Zarząd, oraz członkowie Działu Samochodowego wspomnianej firmy o godz. 10 rano w piątek, 7. 12., przybyli na ul. Wolską, celem zwiedzenia pierwszej w Polsce montażowej fabryki samochodów General Motors, zorganizowanej na modę amerykańską. Przybyłych gości powitał serdecznie dyrektor naczelny General Motors w Polsce p. W. L. Pawłowski, poczem goście w towarzystwie przewodników zwiedzili biura General Motors, oraz wszystkie działy montażu Chevroletów osobowych i ciężarowych.

Następnie członkowie zjazdu, oraz przedstawiciele General Motors udali się na Pragę celem zwiedzenia nowej stacji obsługi „Elibora“.

O godz. 1.30 w lokalu firmy „Elibor“ przy ul. Mazowieckiej rozpoczęły się obrady przy współudziale zaproszonych przedstawicieli General Motors, które zagał prezes firmy „Elibor“, p. A. Mieszcz-

nowski. Mówca podkreślił doniosłe znaczenie działu samochodowego, określając go jako podstawową operację firmy i wyrażając jednocześnie nadzieję, że General Motors w Polsce nie poskapi swych rad i wskazówek przedstawicielom „Eliboru“ i pomoże im pogłębić wiadomości w dziedzinie samochodowej.

Pan W. L. Pawłowski, dyrektor naczelny General Motors w Polsce, wygłosił dłuższe przemówienie na temat organizacji, oraz jej wartości i wpływu na powodzenie przedsiębiorstwa. Pan O. K. Winding, kierownik Wydziału Sprzedaży firmy General Motors w Polsce, mówił o planowaniu sprzedaży, o celach i programie, oraz o horoskopach na rok 1929. Pan J. J. Akston, kierownik Działu Reklamy i Intensyfikacji Sprzedaży, mówił o wartości reklamy, o zasadach reklamy samochodowej, propagandzie prasowej i o reklamie drogowej. W drugiej części swego przemówienia zanalizował poszczególne sposoby reklamy i intensyfikacji sprzedaży.

Oprócz wyżej wymienionych, wygłosili referaty pp. C. Jaworski, przedstawiciel podróżujący Wydziału Sprzedaży. J. K. Bobrowski, p. o. kierownika Działu

Szlifowanie cylindrów

od motorów samochodowych, samolotowych i traktorowych od 30 do 200 m/m średnicy z 1/100 m/m dokładnością na najnowocześniejszej, nowej specjalnej maszynie do szlifowania cylindrów szwajcarskiego fabrykatu.

Szlifowanie wałów korbowych

na najnowocześniejszej nowej specjalnej maszynie do szlifowania wałów korbowych szwajcarskiego fabrykatu z 1/100 m/m dokładnością wszelkich rozmiarów od motorów samochodowych, samolotowych i traktorowych.

WYKONUJE SIĘ:

Tłoki żelwne w wszelkich rozmiarach } do 150 m/m średnicy
 Tłoki aluminiowe }
 Pierścienie tłokowe do 150 m/m średnicy
 Sworznie tłokowe 6548

stal chromniklowa, cementowane i szlifowane z 1/100 m/m dokładn.

Zawory z wysokowartościowej stali chromniklowej.

DOSTARCZA

SZYBKO — PRECYZYJNIE — TANIO.

Największe specjalne przedsiębiorstwo tego rodzaju w Polsce

R. GUNSCH -:- MOTORY

POZNAŃ, ULICA MYLNA nr. 38

Telefon nr. 3928

Bezpłatne kosztorysy na życzenie.

Obsługi. Z. Sędzimir, urzędnik Wydziału Intensyfikacji Obsługi. R. Douglas, przedstawiciel Wydziału Sprzedaży. M. Pisarek, zastępca kierownika General Motors Acceptance Corporation (organizacja finansująca sprzedaż samochodów General Motors na raty).

Posiedzenie zostało zamknięte przez inż. K. Wejcherta, wiceprezesa firmy „Elibor”, który, reasumując wygłoszone przemówienia, stwierdził wspólność celów i zgodność współpracy pomiędzy firmą „Elibor” a General Motors w Polsce.

Pan M. Mirski, dyrektor „Eliboru” przemówił nad program. Uwypuklił on zasługi p. O. K. Windinga, położone dla sprawy zainstalowania się General Motors w Polsce. W dowód uznania dla pracy, jaką p. Windingołożył w Polsce, p. Mirski wręczył p. Windingowi w imieniu „Eliboru” artystyczny, stary sztych, wyobrażający obłężenie Kopenhagi w r. 1658. Wzru-

szony p. Winding dziękował w serdecznych słowach za tak miły upominek.

O godz. 8-ej wiecz. w sali Resursy Obywatelskiej firma „Elibor” podejmowała swych gości kolacją, podczas której wygłoszono cały szereg przemówień okolicznościowych, w których odzwierciedlało się wzajemne zrozumienie, wzajemne zaufanie i wzajemna szczerza sympatja. Po kolacji nastąpiła demonstracja filmów General Motors, a mianowicie: Zwycięstwo człowieka nad czasem. Teren doświadczalny General Motors. Naokoło świata z General Motors i General Motors w Polsce (uroczyste otwarcie i poświęcenie fabryki, proces montowania Chevroletów, wizyta Haliny Konopackiej i przyjazd J. Jelińskiego).

W sobotę i w niedzielę odbyły się obrady zamknięte, poświęcone wewnętrznej organizacji przedstawicieli firmy „Elibor”.

Samochody „Minerwa” i „Dodge” w Polsce

Przedstawicielstwa samochodów zagranicznych w Polsce mają specjalne zwyczaje propagowania i zachęcania klientów do kupna. A więc zazwyczaj rozpoczynają pertraktacja od najdokładniejszego opisu posiadanej maszyny, ze szczegółowym wyliczeniem wszystkich hamulców, przekładni, systemów zapalania itp., tak, że wreszcie niezbyt orientujący się reflektant, (co przecież nie jest grzechem), traci zupełnie świadomość rzeczywistej wartości maszyny, a gmatwa się wśród dziesiątków nieznanym mu i nie mówiących „trybów”. Ten właśnie moment „zdolny” sprzedawca wykorzystuje dla wtajemniczenia „zdobytego” reflektanta, — w najskrytsze tajniki firmy, t. j. w cenę i warunki. Zazwyczaj jednak informacja ta staje się przysłowiowym „gwoździem do trumny”. Klient uprzejmie, zażenowany, przeprosza sprzedawcę... bo towar jest dla niego za drogi.

Lecz czyby nie lepiej było, zamiast nie mówiących części samochodu, których nazwy stanowią tylko balast oferty, aby firma przedstawiała nabywcy wprost korzyści, jakie osiągnie z kupna reprezentowanej przez nią marki samochodowej.

Zamiast więc wliczać wszystkie części i polegać na domysłach czytelnika, stokroć lepiej jest podać mu szczególne korzyści wprost. A więc nie „cztery hamulce” lecz w największej szybkości hamulce nasze gwarantują bezpieczeństwo, zatrzymując wóz prawie na miejscu bez wstrząsów; nie „resory z przodu długie, mocne, półeliptyczne, z tyłu długie dźwigniowe t. zw. Cantiliver i amortyzatory na przednich resorach”, ale wprost „nasz system resorowania chroni karoserję od nagłych wstrząsów, czyniąc jazdę wygodną i nie męczącą” itd.

Z całą przyjemnością notujemy więc firmę, która w tych praktykach uczyniła wyłom. Towarzystwo dla Handlu i Przemysłu Samochodowego „Varsovie-Automobile”, reprezentujące pierwszorządne marki zagraniczne jak „Minerwa” i „Dodge” przesłało nam rzeczywiście po europejsku opracowaną ofertę, w której poza stroną techniczną znalazło się miejsce dla strony opisowej proponowanego samochodu. Tak zredagowana oferta, może jeszcze nieco przeładowana nomenklaturą części, pozwala jednak z łatwością zorientować się w praktycznej wartości ofiarowywanych wozów. W ofercie wprowadzony jest należycie zaufania, na które samochody „Minerwa” całkowicie zasługują, dzięki wielkości fabryki, która od 30 lat stale pracuje nad ulepszeniem wyrabianych wozów, i przoduje w tem całemu światu.

Na podkreślenie zasługują dwa modele, jeden 12—40 km. samochód, jak mówią, „z dobrego domu”, o ustalonej

reputacji, którego konstrukcja obliczona jest na długą amortyzację. „Conduite interieure” 4-osobowa, elegancka, „comfortable” kosztuje 2.700 dolarów Torpedo 2.500 dol., loco Warszawa.

Drugi model większy, 6-cylindrowy 14—55 km., jest jakby powiększonym obrazem poprzedniego, przy użyciu najwyższych gatunków materiałów. Limuzyna „conduite interieure” 6-osobowa luksusowa kosztuje 6.500 dol. Poza to bogato reprezentowany jest dział samochodów ciężarowych „Minerwy”, które cieszą się znacznym powodzeniem. Samochód ciężarowy jako przeznaczony dla stałej pracy musi w pierwszym rzędzie marką swą gwarantować pewność. Minerwa daje nam wozy 2, 3, 4 i 5 tonowe, wyposażone bogato w dodatki.

Wirówki
Dürkopp
Rowery Dürkopp

Maszyny do szycia
Maszyny specjalne

Wszelkie części zapasowe
Warsztaty reperacyjne, prace tokarskie
Hurt! i frezarskie. **Detail**

Dom Maszyn „WARTA” Poznań, Wielka 25
Telefon 37-33, P. K. O. 204-459, 4351

ROWERY

marki „Trianon” (Weltmeister Durabel) pod gwarancją wyrabia i dostarcza wszelkie części zapasowe do centryfug oraz rozmaite koła zębate

PIOTR NOWACKI
Fabryka Centryfug i Rowerów
„HALKA”
Bydgoszcz, ul. Rycerska. Telefon 910

Apel do krajowych fabryk maszyn rolniczych

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy tamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszym piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyciach w fabrykacji maszyn rolniczych, to nasz przemysł krajowy niema w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWN. „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO“.

Nasz przemysł maszyn rolniczych

Zwykliśmy uważać nasz przemysł maszyn i narzędzi rolniczych za młody. Jest to o tyle słuszne, że największy i właściwy jego rozwój przypada na lata powojenne, zwłaszcza na lata wojny celnej z Niemcami, która przywóz tych maszyn i narzędzi z Niemiec utrudnia. Istotnie jednak nasz krajowy przemysł maszyn i narzędzi rolniczych ma za sobą przeszło wiekowy żywot, gdyż początki jego sięgają aż do roku 1804, kiedy to powstała najstarsza z obecnie istniejących fabryk L. Zieleniewskiego w Krakowie. Wprawdzie L. Zieleniewski ogłasza się specjalnie jako fabryka maszyn i wagonów i taką też z początku była, a dział maszyn i narzędzi rolniczych zaprowadziła dopiero w r. 1890.

Anglicy Tomasz i Andrzej Evansowie założyli w Warszawie w roku 1827 pierwszą specjalną fabrykę wyłącznie dla wyrobu maszyn i narzędzi rolniczych przeznaczoną. Fabryka ta istnieje po dziś dzień i jako firma Lilpop, Rau i Löwenstein Sp. Akc. zasila nasz przemysł rolniczy pierwszorzędnymi maszynami i narzędziami.

W Wielkopolsce powstała w r. 1845 E. DREWITZA fabryka maszyn i narzędzi rolniczych zaś w r. 1882 w Grudziądzu (Pomorze) zaczęła pracować fabryka A. Wentzkiego obecnie „Unja“.

Przemysł maszyn i narzędzi rolniczych na ziemiach polskich wszystkich trzech zaborów rozwijał się dobrze. W roku 1913, a więc rok przed rozpoczęciem wojny światowej, czynnych było na całym terenie polskim 195 fabryk i warsztatów, w których pracowało przeszło 22 000 robotników. Z tego przypadało na zabór rosyjski 110 przedsiębiorstw, na zabór pruski 74 zakłady, a na zabór austriacki 11 zakładów. Wartość ich produkcji obliczono w r. 1913 łącznie na 66 milionów fr. zł; udziały dzielnicowe zaś: 31 milionów na Kongresówkę, 26 milionów na dzielnicę pruską a 7 milionów na Małopolskę.

Podczas wojny polski przemysł maszyn i narzędzi rolniczych ucierpiał bardzo wiele; zwłaszcza fabryki b. Kongresówki i Małopolski wschodniej i centralnej zostały zniszczone przez okupantów a częściowo urządzenia wywiezione w głąb Rosji, Austrii i Niemiec.

W latach powojennych, głównie w okresie inflacyjnym powstały liczne nowe fabryki, które jednak już w następnych latach kryzysu finansowego i gospodarczego 1924-26 znowu upadły. Równocześnie upadły także słabsze finansowo starsze przedsiębiorstwa tak że ostatecznie pozostały przy życiu tylko fabryki silniejsze finansowo i zdolne do intensywnej pracy konkurencyjnej. W roku 1927 zarejestrowanych było w całej Polsce tylko 170 przedsiębiorstw czynnych, za-

trudniających 12 000 robotników o łącznej wartości produkcji w sumie 100 milionów złotych.

W ciągu ostatnich lat, dzięki pomyślnej koniunkturze na rynku krajowym oraz ochronnej polityce celnej, krajowy przemysł maszyn i narzędzi rolniczych nie tylko odzyskał swoją dawną sprawność produkcyjną, ale do tego zdołał wprowadzić i ugruntować produkcję maszyn i narzędzi dawniej niewyrabianych oraz najnowszych modeli i wynalazków techniki rolniczej, jak np. pługów trzy i czteroskibowych dla traktorów, nowoczesnych kultywatorów, spulchniaczy, ekstypatorów, skoryfikatorów, bron płaskozębnych, bron — przyczepek do pługów, siewników dla użytku w małych gospodarstwach rolnych, siewników dla nawozu sztucznego o szerokości siewnej do 3 metrów, znaczników do wysiewu buraków, opielaczy, konnych saneczek płużnych (włoki), grabi automatycznych, kompletnych garniturów młocarni parowych, sortowników ziemniaków i wiele innych maszyn. Mimo to nasz przemysł maszyn i narzędzi rolniczych nie jest zdolny pokryć jeszcze w całej pełni zapotrzebowania krajowego rolnictwa, gdyż ogranicza się głównie do produkcji maszyn i narzędzi do bezpośredniej i właściwej obróbki ziemi, a działy produkcji traktorów silnikowych i parowych, żniwiarek, centryfug i separatorów mleka itp. maszyn specjalnych, leżą jeszcze odłogiem, a zapotrzebowanie pokrywane być musi drogą importu.

Obecnie przemysł krajowy pracuje na pełną siłę produkcyjną, a portfel zamówień, jak nam z kół miarodajnych donoszą, jest zadowalający; mimo to rentowność jego pozostawia niemało do życzenia. Pracuje on w wielkiej części maszynami i urządzeniami przestarzałymi lub zużytymi, a zatem mało wydajnymi. Przez to koszty produkcji kalkulują się zbyt wysoko. Główną przyczyną tego stanu jest brak kapitałów inwestycyjnych na wprowadzenie urządzeń nowoczesnych. Ceny osiągnięte za wyroby gotowe nie pozwalają na odkładanie rezerw kapitału, a tanich kredytów długoterminowych, dla celów inwestycyjnych niezbędnych otrzymać w kraju ani zagranicą nie można. Do tego dodać jeszcze należy, że osmiodziesięcioroboczna praca robotników utrudnia konkurencję z wyrobami niemieckimi, gdzie robotnicy pracują po 10 godzin dziennie.

Wobec tego, przy coraz większym zapotrzebowaniu maszyn i narzędzi rolniczych, nieunikniony będzie również większy ich import, co pociągnie za sobą większe obciążenie naszego bilansu handlowego. W jakich proporcjach rozwinie się wzrost tego importu, dziś niepodobna przepowiedzieć. Wskazać można tylko na jego wzrost w ostatnich latach. Statystyka importu wykazuje wartość przywozu ogólnego maszyn i narzędzi rolniczych:

w r. 1924 na 8 898 000 zł

w r. 1925 na 11 411 000 zł

w r. 1926 na 13 849 000 zł

w r. 1927 na 34 967 000 zł

w r. 1928 styczeń-listopad 36 763 000

W szczególności zaś przywóz maszyn i aparatów rolniczych przedstawia w rozwoju ostatnich lat następującą wartość (w 1000 zł).

Rodzaj maszyn i narzędzi	r. 1926	r. 1927	styczeń-paźd. 1928
Plugi konne	211	808	1 341
Plugi motorowe i parowe	160	568	2 067
Brony, kultywatory, saneczki płużne, włoki drapacze	89	336	592
Walce	5	16	25
Aparaty do siewu ręcznego, siewniki rzutowe	234	389	1 989
Siewniki rzędowe kombinowane i sadzarki ziemniaków	100	239	656
Opielacze ręczne i konne	214	1 252	541
Znakowniki, plużki i obsypniki, kopaczki do ziemniaków i wyrywacze buraków	70	70	125
Kosiarki i żniwiarki wszelkiego rodzaju i typów	1 549	3 405	3 318
Grabie konne	18	46	72
Młocarnie	890	3 552	4 889
Bukowniki	225	824	567
Maszyny do czyszczenia nasion koni-czynow., młynki, trjery, wielniki	904	1 550	1 835
Siekacze, szampaki, pluczki i parniki do okopowych	52	106	174
Sieczkarnie i noże do sieczkarni	945	1 314	898
Śrutowniki i gniotowniki	34	239	184
Centryfugi	5 283	13 324	8 486
Pasteryzatory, masielnice, konwie i inne maszyny mleczarskie	782	1 836	1 753
Młynki do nawozów sztucznych i mielenia kości	5	46	18
Inne maszyny i aparaty rolnicze niewymienione	412	1 163	2 199
Inne części maszyn i aparatów rolniczych niewymienione	1 373	2 504	2 206
Maszyny i narzędzia ogrodnicze i pszczelarskie	75	186	390

Najpojemniejszym rynkiem zbytu importowanych maszyn i narzędzi rolniczych, zwłaszcza z Niemiec, które mimo wojny celnej stanowią około 30 proc. ogólnego przywozu, jest ciągle jeszcze b. dzielnica pruska, gdyż tam znajdują się najzamożniejsze gospodarstwa włościańskie, najczęściej na nowoczesną metodę intensywnej uprawy roli nastawione. Inne dzielnice, chociaż niemniej, a miejscami może nawet więcej zamożne, zadowolają się ciągle jeszcze mniej intensywną uprawą roli i przeto mniej odczuwają potrzebę maszyn i mechanicznych narzędzi do uprawy roli. Małopolska pozostaje nadal głównym konsumentem maszyn i narzędzi rolniczych, przywożonych z Czechosłowacji i Austrii. Niesprawiedliwym byłby jednak powyższy sąd, gdybyśmy nie dodali, że z roku na rok rolnictwo województw środkowych, wschodnich i południowych coraz więcej nabywa maszyn i mechanicznych narzędzi do uprawy roli, siewu i zbiorów potrzebnych, jak też do innych przemysłów pokrewnych, jak gorzelnictwa, młynarstwa, mleczarstwa, pszczelnictwa, przetworów mięsnych itp. Większa byłaby jeszcze ogólna pojemność rynku, gdyby rolnicy mogli otrzymać długoterminowy, a tani kredyt. O ten szkopuł, brak gotów-

ki, rozbijają się ich najlepsze chęci nabywania maszyn i mechanicznych narzędzi rolniczych.

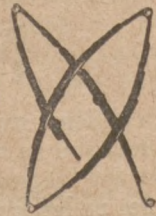
Wedle urzędowych danych rozporządza nasze rolnictwo przeszło 2 000 traktorów. Najwięcej używane są Fordsony, Eberhardy i Gross-Buldogi, zwłaszcza w sile od 22 do 28 PS.

P. W.

Mechaniczna wytwórnia osi powozowych, wozowych i resorów

Józef Tyszką

Warszawa, Żelazna nr. 89.

Konto czekowe w P. K. O. nr. 6157.
4208

Telefon 124-92

„Wartome“

właśc.: St. Zieliński

Fabryka Maszyn i Armatur Odlewnia Metali

Poznań, ul. Dąbrowskiego 79, Telefon 65-74

Wykonuje wszelką armaturę parową, gazową i wodną, reparacje wszelkich maszyn rolniczych i armatur. Gryzowanie kół zębatach do samochodów i t. d. Odlewy z miedzi, spiżu, mosiądzu, fosforbronzu, niklu, stalbronzu i wszelkie odlewy galanterijne i t. p. 6806

Kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

„IDEAŁ“

noż do krajania słomy
na ściótkę

tani — praktyczny — trwały

Jedyni producenci

3641

Centrala Plugów Parowych T. z. Fabryka Maszyn
o. p. Pcznań, św. Wawrzyńca 36. Telefon 6117 i 6950

R. Dratt i Sp.

Sp. Akc. Fabryki maszyn
rolniczych i odlewnia żelaza
Adr. telegr.: „DRAIT“ - Telefon 1-15

Chełm.

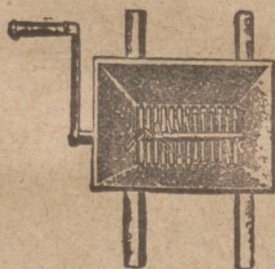
Wyrabia: Maszyny rolnicze: maneże, młocarnie, sieczkarnie. Odlewy żeliwne.

Młocarnie szerokomłotne VISTULA
 Młocarnie z przymkami
 Młocarnie z wałami do gładkiej słomy
 Walce, kieraty
 Siekacze do buraków
 Sortowniki ziemniaków 88031
 Maszyny do czyszczenia zboża
 Sieczkarnie bębnowe do zapędu mechanicznego stojące i na wozach
 Sieczkarnie tarczowe
 Koła transmisyjne
 Pompy do gnojówki z rurą stalową i wyjmującymi wentylami
 Szufle ziemne do transportowania ziemi wykonuje jako długoletnią specjalność

A. P. Muscate
Fabryka Maszyn Sp. z o.p.
TCZEW (Pomorze)

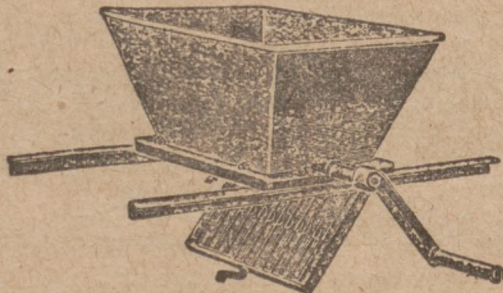
6437

Gniotowniki do ziemniaków

„Joko”
 pierwszorzędny
 fabrykat
 krajowy

po cenach konkurencyjnych.

Wszelkie maszyny i narzędzia rolnicze

6116c

52

najlepsze i najpraktyczniejsze w użyciu
Józef Konieczny
 Fabryka maszyn i kotłarnia

Telef. 328. Gniezno, Moniuszki 1. Telef. 328.

WYDAWNICTWA

nowe, pożyteczne i niezbędne w codziennej
 praktyce każdego kupca i przemysłowca.

Księga Adresowa Przemysłu i Handlu eksport.

...zawiera adresy firm, prowadzących handel eksportowy... Wykaz organizacji gospodarczych ułatwia znakomicie otrzymanie źródłowych informacji w dziedzinie gospodarczej... podaje szczegółowy wykaz produkowanych w kraju produktów, skutecznie konkurujących z innymi krajami (Uwaga! PP. Kupcy i Przemysłowcy importujący!) cena zł 13,50 franko.

Przewodnik Przemysłu i Handlu Polskiego

...informuje źródłowo i wyczerpująco sfery zainteresowane o rozmiarach, zdolności i programie wytworów krajowego przemysłu oraz o formach i ramach naszego handlu... obejmuje m. inn. także działy jak: ustawodawczy, handel, przemysł, banki i giełdy etc. Przynosi pierwsze syntetyczne opracowanie całkowitego naszego przemysłu, obrazuje całą organizację naszego przemysłu i handlu... cena zł 50.

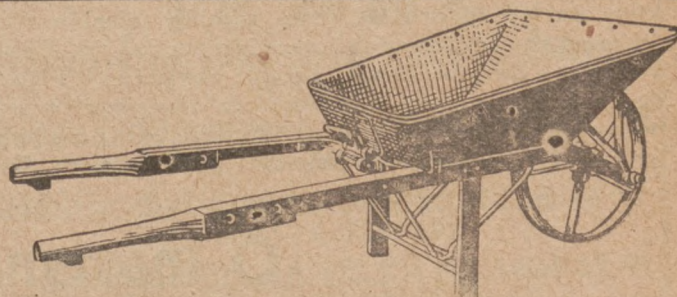
Zbiór okólników i wyroków podatkowych

...zawiera we formie zmodyfikowanej wszystkie okólniki Min. Skarbu oraz wyroki N. T. A. w sprawach, dotyczących podatku dochodowego i przemysłowego. Bezspornym faktem jest, że znajomość okólników i wyroków stanowi zasadniczy warunek prawidłowego orientowania się w stosowaniu prawa przez administrację podatkową... cena zł 6.

Kalkulacja w przemyśle oparta na kosztach

...w opracow. J. Proppera, autora wielu prac w tej dziedzinie. Wydawnictwo to — z tablicami poglądowymi — było dawno przez sfery fachowe oczekiwane... wzbudziło ono wielkie zainteresowanie sfer przemysłowych i handlowych. Cena 5 zł.

Zamówienia przyjmuje Tow. Wydaw. „Kupiec” w Poznaniu. Zamawiający otrzymuje wyżej wymienione wydawnictwa po cenie oryginalnej. Zamówienia uwzględnia się tylko przy uprzednim nadesłaniu gotówki.

Polecam

taczki całożelazne

taczki budowlane, do cegły z płytą z drzewa, wózki dwukołowe żelazne i z drzewa po cenach przystępnych

Specjalność: wywrotki

Specjalność: wywrotki

W. KNOPIŃSKI
 WYROBY METALOWE 6732
 ROGOŹNO (WLKP.)

Apel do krajowego przemysłu budowlanego

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszym piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczkach w fabrykacji materiałów budowlanych, to nasz przemysł krajowy niema w tym względzie — zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWN. „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO“.

Niemcy wobec złych widoków na zawarcie prowizorium drzewnego

Brak pozytywnej odpowiedzi na propozycję zawarcia prowizorium drzewnego wysuniętą ze strony Polski wywołał w Niemczech całą powódź głosów krytycznych przeciwko postępowaniu niemieckiej delegacji. Najpoważniejsze fachowe organy drzewne wypowiadają się za szybkim rozstrzygnięciem kwestji prowizorium, stan obecny wpływa bowiem ujemnie na sytuację niemieckiej gospodarki drzewnej, która jest zdezorjentowana. Opóźnienie się sezonu drzewnego, który nie daje się odłożyć, zależny jest bowiem od warunków klimatycznych, wpływa na to, że obecnie kalkulacja drzewna w Niemczech na dłuższą metę jest trudna jeśli nie niemożliwa. Niedawno Związek Wschodnio-Niemieckich Kupców Drzewnych oraz Właściciele Tartaków wystąpił z umotywowaną odezwą, wskazującą na konieczność zawarcia prowizorium. Obecnie Związek Przetwórczego Przemysłu Drzewnego wystąpił z oświadczeniem, które ma być odpowiedzią na te wywody, jednakże z treści tegoż wynika, że zawarcie prowizorium jest dla Niemiec korzystne. Związek Przem. Przetw. stwierdza bowiem, że przed dwoma miesiącami wystąpił za zmniejszeniem przywozowych stawek celnych na drewno tarte, niezbędne potrzebne niemieckiemu przemysłowi przetwórczemu. Zwią-

zek tłumaczy się, że wówczas konjunktura dla przetwórczego przemysłu drzewnego była pomyślna, dzisiaj zaś osłabła. Twierdzenie to jest niezgodne z prawdą, ponieważ konjunktura dla przemysłu przetwórczego jest niezmiennie bardzo pomyślna, ostatnio zaś skonstatować należy jedynie sezonowe powtarzające się z roku na rok zmniejszenie się stanu zatrudnienia. Związek Przemysłu Przetwórczego atakuje porozumienie zawarte w Warszawie między przemysłem wschodnio-niemieckim, a Radą Naczelną Związków Drzewnych, twierdząc, że staje ono na drodze do wywozu polskiej olszyny, potrzebnej dla niemieckiego przemysłu dyktowego. Argument ten został już poprzednio obalony przez przedstawicieli wschodniego przemysłu niemieckiego, jako dotyczący kwestji drugorzędnej znaczenia.

Wystąpienie przetwórczego przemysłu drzewnego jest najwyraźniej inspirowane przez czynniki zbliżone do delegacji do rokowań handlowych, ponieważ Związek ten do niedawna wyraźnie oświadczał się za prowizorium drzewnym, które leży w interesie całego niemieckiego przemysłu drzewnego i jest zwalczane jedynie przez przedstawicieli wielkiej własności leśnej, która obawia się zniżki cen na drzewo w razie większego importu Polski.

O maszynach ceglarskich

W dawnych latach do wznoszenia budynków używano materiałów, które przyroda dawała gotowe. Właściwy masowy wyrób kamieni wypalanych, a więc w pierwszym rzędzie naszej cegły, rozwinął się dopiero po zwycięskim wprowadzeniu maszyny parowej. Wraz ze zmechanizowaniem przemysłu ceglarskiego ukazywały się jedna po drugiej maszyny ceglarskie, zastępując nieudolną i w tym zwłaszcza przemysłu niedostateczną pracę rąk ludzkich. Tu właśnie zważyć musimy, że w cegielni dobre przerobienie materiału to zadanie najważniejsze, od dobrej i racjonalnej przeróbki gliny zależy, czy produkt odpowie swemu zadaniu, i znaleźć nabywców.

Przechodząc poszczególne fazy wyrobu cegły od pokładu gliny aż do gotowego kamienia, poznamy poszczególne maszyny oraz ich wartość praktyczną.

Już kopanie gliny, które zazwyczaj u nas jeszcze odbywa się łopatą, naprowadza nas na wzmiankę o maszynie, która z pomocą jednego człowieka wykona pracę kilku robotników. Tego rodzaju kopacze (Kleinbagger) zbudowane bardzo prosto i lekko, mogą być w ciągu kilkunastu minut nastawione na znoszenie góry lub też wykopywanie dołu.

Poza oszczędnością w rękach roboczych, należy tu wspomnieć o jednym bardzo ważnym momencie, mianowicie, że kopacz taki skrobiąc glinę jest już pierwszym urabiaczem

gliny. Zwłaszcza w wypadkach, gdzie glinę kopie się w dużych kawałach, które trzeba by rozbić, kopacz taki oddaje nieocenione usługi, gdyż materiał przezeń zeskrobany można bezpośrednio podawać na maszynę.

Wykopaną glinę kopacz podaje wprost na wózki (lorki). Zależnie od odległości pola gliny, hali maszynowej, transport odbywa się przy odległości mniejszej zapomocą wciągu linowego lub łańcuchowego, lub też przy odległości większej przy pomocy ciągowek (lokomotywek). Ciągówki takie (najlepsze z motorem Diesla) znajdują się na rynku metalowym w licznych odmianach i doskonałej jakości.

W ten sposób dostaje się glina do hali maszynowej, skąd ma wyjść już w formie cegły. Najpierw więc dostaje się glina do podawaczy. Podawacze mają zasadnicze zadanie podawać otrzymany materiał dalszym maszynom stale w równych, miarowych ilościach. Jeśli glina czy też inny materiał składa się z kilku składników, wtedy można najlepiej wytwarzać odpowiednie mieszanki.

Podawacze podają glinę w pierwszej linii do mieszadeł. Mieszadło jest to pierwsza z rzędu maszyna, przerabiająca glinę. Mieszadła fabrykują się otwarte i zamknięte. Zadaniem ich jest doskonałe zmieszanie danego materiału. Jeżeli glina dostaje się do mieszadła w stanie mokrym, natenczas należy ją tu wysuszyć z pomocą gorącego powietrza. Należy jednak

zwrócić uwagę na to, by gliny nie przegizasz, gdyż straciłaby wówczas swą plastyczność. Jeśli glina dostaje się do mieszań w stanie suchym, to miast zwykłych mieszań zaleca się użycie młynów kulowych, jakich używa przemysł cementowy. Cena tych młynów nie jest wielka, a zysk duży, gdyż cała dobroć cegły zależy od dobrego zmieszania i przerobienia gliny.

Dotychczas opisane maszyny podały nam materiał oraz zmieszały poszczególne jego składniki. Zadaniem dalszych maszyn będzie więc urobienie gliny na plastyczny materiał, zdolny do uformowania w odpowiednią formę.

Zadanie to powierzamy w pierwszej linii gnotownikowi.

Gnotownik jest to jedna z droższych maszyn w cegielnictwie, i z tego głównie powodu nie w każdej cegielni można go zobaczyć. Zadanie zaś jego jest jedno z najważniejszych, zwłaszcza gdzie mamy ciężką glinę lub też ze szkodliwą przymieszką marglu. Margiel rozsadza cegłę w piecu, jeśli został w cegle w większych grupkach. Te większe kawałki marglu rozdrabniają się już w gnotowniku. Poła tem przy ciężkich materiałach gnotownik ułatwia robotę następnej kolejki maszynie, i to walcownikowi.

Zadaniem walcownika jest ostateczne rozdrobnienie materiału. Walcownik zbudowany precyzyjnie nie jest oczywiście zdolny spełnić swego zadania, jeśli zamiast przygotowanego przez gnotownik materiału, otrzymuje wprost kawałki grubej, nieprzetartej gliny. Walcownik wówczas nie tylko że nie może wykonać swego zadania należycie, ale przede wszystkim ulega bardzo szybkiemu zużyciu, ponieważ wykonuje pracę ponad swoje siły.

Materiał wychodzący z walcownika musi już być dostatecznie zmieszany, przerobiony i rozdrobniony, i stąd dostaje się wprost do maszyn, z których ma wyjść już w gotowej formie, a więc do ceglarek, dachówczarek itp.

W ceglarnie najważniejszą częścią jest cylinder, przez który z pomocą ślimaka przepycha się gotową masę do otworu zaopatrzonego w wyloty formowe, czyli munsztuki, które nadają cegle odpowiednią formę. Przed oznaczeniem rozmiarów munsztuka należy się przekonać o procencie kurczenia się materiału przy suszeniu i paleniu cegły. Gdzie mamy do czynienia z chudą i piaszczystą gliną, kurczenie jest mniej znaczne, natomiast przy tłustej glinie możemy mieć niespodzianki, sięgające 10 i więcej procent.

Do wyrobu dachówek można również użyć zwykłej ceglarki z odpowiednim munsztukiem lecz to tylko do pewnych gatunków. Do wyrobu wszelkich gatunków dachówek służą specjalne dachówczarki, które wyrabiają się jako maszyny rewolwerowe, pracujące automatycznie.

Przemysł maszyn ceglarskich jest, jak widzimy, bardzo bogaty, i daje duży wybór dobrych i celowo zbudowanych maszyn, które pozwalają zastąpić drogą pracą rąk ludzkich.

K.

Fabryka Kafli i Cegielnia

Oskara Arkina, Grodno

Zakłady fabryczne: ul. Górna 45, telef. 230.

Poleca 6707

Kafle berlińskie i kwadratowe, polewane i niepolewane różnych gatunków. Wyrób specjalnych przenośnych piecyków kaflowych.

Cegła ręcznego i maszynowego formowania.

Wszelkie materiały budowlane

jak :

cement, wapno budowlane i hydrauliczne, cegłę, gips, żłoby glazurowane gwoździe, smołę, lepnik, łupek naturalny, papę dachową, dachówkę azbestowo-cementową „Eternit“

specjalną papę asfaltową „Korifit“ „Kastor“ płyn izolacyjny przeciw wilgoci i przeciekaniu wody oraz wszelkie inne artykuły w zakresie budownictwa wchodzące

dostarcza :

„MATERIAŁ BUDOWLANY“ TOW. AKC. W POZNANIU

UL. SEW. MIELŻYŃSKIEGO 23 (dom Strzeży Budowniczych)
TEL. 29-76 i 38-74

ODDZIAŁ w BYDGOSZCZY | ODDZIAŁ w TORUNIU
ul. Florjana 8, tel. 20-18 | ul. Żeglarska 27, tel. 643

BIURO SPRZEŻAŻY w GRUDZIĄDZU
ul. Ogrodowa 23, tel. 950 5997

Hurtowe Składy Żelaza i wyrobów żelaznych „TEHAZ“

Towarzystwo Eksploatacji i Handlu Żelazem
6560 Sp. z o. odp.

Zarząd: Warszawa, ul. Koszykowa 39
Telefon 409-50, 197-60

Oddziały: Bydgoszcz, Jagiellońska 46-47
Telefon 16-25, 768, 491

Kowel, ul. Łucka 42. Telef. 39, 21

Poleca do natychmiastowej dostawy ze składu :

Dźwigary	Żelazo korytkowe
Żelazo handlowe	Łopaty krajowe i zagraniczne
Blachy	Widły
Bednarę gorącą i zimno walcowaną	Naczynia emaljowane i ocynkowane
Stal resorową	Wiadra ocynkowane
Surówkę odlewniczą	Konwie do mleka
Bruty	Garnki lano-żelazne H. i V.
Gwoździe	Piece Herzfelda i Viktoriusa
Hufnale	Rury i kolana
Podkowy	Armatury do pleców
Łańcuchy	Kosy
Zgrzebła	Sierpy
Osie	Siekiera, oskardy i młoty
Nakrętki i kapsle	Części do plugów i kultywatorów i t. d.

Dostawa żelaza wprost z Hut

po cenach Syndykatu Polskich Hut Żelaznych.

Przywóz drewna polskiego do Niemiec

Konjunktura na drewno na rynku niemieckim jest mimo kończącego się sezonu b. pomyślna. Przywóz miękkiego drewna użytkowego nieobrobionego wyniósł w październiku 236,6 tys. ton, a więc nawet cokolwiek więcej niż we wrześniu. Przywóz z Polski obniżył się z 63,6 tys. ton do 60,8 tys. ton. Przywóz miękkiego drewna tartego nieheblowanego osiągnął w październiku 243,4 tys. ton, gdy we wrześniu tylko 225,1 tys. ton. Przywóz z Polski podniósł się z 66,6 tys. ton do 67,7 tys. ton.

Cyfry te stwierdzają, że rynek niemiecki odczuwa potrzebę przywozu drewna niemieckiego, które zarówno w surowcu jak i w materiale tartym przekracza 25 proc. niemieckiego przywozu drzewnego, w szczególności przywóz tarcicy polskiej osiągnął w październiku nowy rekord. Wobec niezawarcia dotąd prowizorium drzewnego liczyć się należy z tem, że wywóz drzewa do Niemiec znacząco się zmniejszy z uwagi na ograniczenia przywozu tarcicy polskiej (zakaz przywozu przy systemie indywidualnych pozwoleń) oraz wobec wprowadzenia przez Polskę prohibicyjnych ceł wywozowych, które w odpowiedzi na ten system będą musiały nastąpić.

Gdański rynek drzewny

Na gdańskim rynku drzewnym panuje w tej chwili zastój spowodowany przede wszystkim brakiem wywozu do Anglii. Wywóz do Francji również znacznie się zmniejszył. W trzecim kwartale 1927 r. wywóz przez Gdańsk wynosił 614.000 mt.³, podczas, gdy w r. ub. spadł na 223.000 mt.³. W lipcu ub. r. wywóz wynosił 60.000 mt., w sierpniu 75, we wrześniu 67 i w październiku 63.000. Pewne ożywienie panuje obecnie na rynku podkładów, których Polska posiada w tej chwili pewien nadmiar. Dość znaczny jest wywóz twardego drewna tartego do Anglii, Belgii i Holandji. Nie wielkie ilości wywieziono nawet do Finlandji. Rynekem zbytu na którym panuje w tej chwili poważne zainteresowanie drewnem polskim jest Holandja. Naogół jednak małe są nadzieje na szybką poprawę sytuacji w Gdańsku, która zależy będzie od zawarcia polsko-niemieckiego prowizorium drzewnego, w razie niedojścia go do skutku spodziewane jest w miesiącach zimowych ożywienie eksportu do Anglii. Wobec powyższego gdańskie sfery gospodarcze odnoszą się niechętnie do prowizorium.

Rosyjski eksport drzewny

Rosyjski eksport drzewny wpłynął w r. ub. bardzo poważnie na międzynarodowy rynek drzewny, w szczególności zaś na rynek angielski. Wartość wywozu, która w r. 1926/27 wynosiła 80 milj. rb. w r. następnym wzrosła do 100 milj. rb. Do Anglii wywieziono w ub. sezonie — 333.000 standartów, w kończącym się zaś obecnie — 350.000 standartów, do Niemiec 41.000 i 55.000 standartów, do Holandji około 40.000 i około 60.000 standartów.

Zwiększenie eksportu przypisywać należy w pewnej mierze racjonalizacji technicznej, której służyc ma między innymi nowootwarty Instytut Naukowy, lepszej organizacji handlowej eksportu, oraz przede wszystkim niskim cenom, wywołanym tem, że ceny na surowiec ustalane są na poziomie bezkonkurencyjnie niskim. Ceny te, które w Rosji ustalane są oczywiście dowolnie przez odnośne władze państwowe prawdopodobnie stoją poniżej poziomu opłacalności gospodarki leśnej. Wobec tego systemu gospodarki liczyć się należy z dalszą ekspansją drewna rosyjskiego na rynki europejskie, która jednak w okresie zimowym ulegnie pewnej sezonowej przerwie.

Maszyny ceglarskie

KOTŁY PAROWE

Cysterny do benzyny

wszelkich wielkości,

REPREZENTACJA

Bydgoskiej Fabryki Maszyn

H. Loehnert s. A.

ADAM KRYSIEWICZ

6799 Poznań - Św. Marcin 16-17

Maszyny

i okucia budowlane
(specjalność: „Baskwile“)

wykonuje

Firma JAN BRODA

TORUŃ, UL. KOSZAROWA 11-13. TELEFON 1441 i 1442
Adres telegraficzny: „BRODABIURO“

Od lat zaprowadzone pierwszorzędne

szamotowe piecyki przenośne

wyrób „Standard“ firmy M. Perkwicz

są znowu na składzie i będą wprost z fabryki lub ze składnicy w Poznaniu przy ul. Składowej

po niżonych cenach dostarczane.

Na życzenia transport w dom kupującego albo stacja kolejowa.

Ceramika LUDWIKOWO, p. Mosina

Udział Przem. Ceramicznego na P. W. K.

Przemysł ceramiczny wystąpi na P. W. K. w sposób niezwykle okazały. Rozpoczęło już budowę bardzo stylowego pawilonu, który zbudowany będzie wyłącznie z cegły w najrozmaitszych jej odmianach i gatunkach. Pawilon zajmować będzie ca. 600 metrów przestrzeni, na której w odpowiedni sposób przedstawione będą wszelkie wyroby ceramiczne w swych najrozliczniejszych rozmiarach. Wszystkie eksponaty zostaną w odpowiedniej kolejności umieszczone, dają rzeczowy pogląd na całokształt polskiego przemysłu ceramicznego.

Organizacją działu ceramicznego zajmuje się Sekcja Przemysłu Ceramicznego Związku Fabrykantów T. Z. w Poznaniu ul. Rzeczypospolitej 1, której zasługą jest, że przemysł ceramiczny wystąpi poważnie we własnym pawilonie.

Wystawa obejmować będzie wytwórczość cegły, dachówek, klinkierów, licówek, sączków, cegły szamotowej, wyrobów kamionkowych, kafli, piecyków kaflowych i t. p.

W wystawie bierze udział cały przemysł ceramiczny w Polsce. Poszczególne firmy wystawiają bądź to indywidualnie zajmując oddzielne stoiska, bądź zbiorowo przez Związki poszczególnych rejonów terytorjalnych.

Fabryka Porcelany w Okręgu Bydgoskim

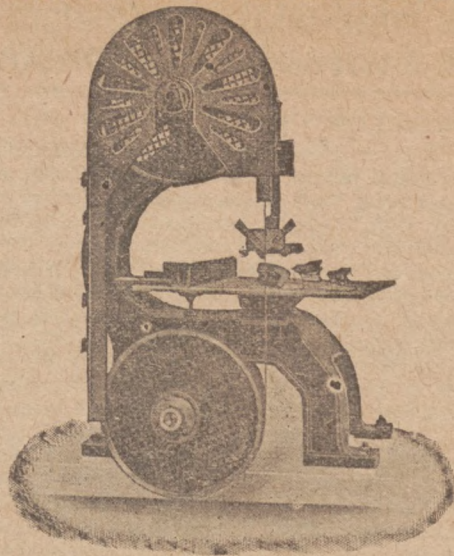
Produkcja porcelany stołowej i technicznej uległa, ostatnio zwiększeniu o 10 proc., wskutek napływu liczniejszych zamówień w sezonie przedświątecznym, który zwłaszcza dla porcelany stołowej jest najkorzystniejszym okresem zbytu. W związku z tem odnośne przedsiębiorstwa zwiększyły liczbę robotników o 12 proc. Ceny produktów gotowych utrzymały się na poprzednim poziomie, mimo wzrostu kosztów produkcji, wynikłych z podwyżki płac robotniczych, oraz zwwyżki cen pewnych surowców, jak gliny ogniotrwałej i gipsu. Tutejsze zakłady nie podwyższając cen, pragną skutecznie konkurować tak co do cen, jak też co do jakości towaru z porcelaną zagraniczną, którą importuje się w znacznych ilościach szczególnie z Czechosłowacji. Wwóz porcelany zagranicznej nie pozwala na pełne wykorzystanie zdolności produkcyjnej tutejszych przedsiębiorstw, która w listopadzie 1928 r. wynosiła maksymalnie 60 procent.

Przemysł Kafłowy na Górnym Śląsku

Przemysł ten pracuje w warunkach dość trudnych, przede wszystkim z powodu braku odpowiednio wykwalifikowanych robotników. Na sąsiednim Śląsku niemieckim przemysł kafłowy pracuje bardzo intensywnie, a mogąc płacić wyższe wynagrodzenia za robociznę, ściągają lepszy materiał roboczy do swych zakładów.

Drugą okolicznością, niesprzyjającą pomyślnemu rozwojowi przemysłu kafłowego na G. Śląsku, jest duża konkurencja kafli z Krakowa, Bielska i Poznania. Kafle te wyrabiane fabrycznie, a przytem niższego gatunku od wyrabianych na Śląsku doskonałych kafli ręcznych, skutecznie konkurują niższą ceną. Poza tem producent nie jest w bezpośrednim kontakcie z odbiorcą, lecz jest całkowicie zależny od hurtowników, którzy zwracają się do fabryk śląskich tylko wtedy, gdy fabryki zamiejscowe mają wyczerpaną produkcję.

Naogół sezon budowlany ub. roku był nieszczerólny, więc też i zapotrzebowanie na kafle było mierne.

Do cięcia blachy żelaznej i podobnych materiałów

Piła motorowa „MILLICUT“

z wbudowanym motorem napędym marki „Obermoser“

i zredukowaną ilością obrotów $n = 27$

„MILLICUT“ typu VTB służy do obróbki wszelkich miękkich metali aż do 80 mm wysokości, blachy z żelaza zlewnego i wyroby deseniowe aż do 30 mm grubości.

Szybkość cięcia: blachę żelazną 6 mm grubą i 180 mm długą przecina w 2 minutach. 6671

„PIŁA“ Poznań, Skarbowa 3.
Telef. 24-83

Materiały budowlane wszelk. rodzaju poleca
GUSTAW GLAETZNER

Centrala Materiałów Budowlanych i Dachówek
Tel. 6580 POZNAŃ 3 Mickiewicza 36 zał. 1907 r.
adr. telegraf.: „Dachglaetznor“-Poznań.

Mathias Paulus

KATOWICE, ul. Słowackiego 13

Specjalna budowa pieców gazowych

ceramicznych, wapiennych i butoliznych.

Szybka i tania budowa, duża oszczędność w opale i nader ekonomiczna i łatwa obsługa. Zupełna gwarancja solidnego wykonania. Poprawa pieców wadliwie postawionych.

5728

Gen. Przedst.: Inż. W. Bańkowski

WARSZAWA, ul. Matejki 10, tel. 402-80.

Żądajcie broszury o zaletach wypału gazowego.

Z rynku materiałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERIAŁY BUDOWLANE.

Poznań, 31. 12. Firma Gustaw Glaetzer, Centrala materiałów budowlanych i dachówek, notuje następujące ceny: Cegły murarskie „ilówki” za tysiąc sztuk 70,00 zł, loco cegielnia; cegły murarskie tonówki za tysiąc sztuk 75—85 zł, loco cegielnia; dachówki za tysiąc sztuk 150,— zł loco cegielnia; wapno budowlane za 100 kg. 3,80 dla odsprzedawców, a 4,00, dla konsumentów loco Wapienna lub Piechcin; cement portlandzki za 100 kg. 7,25 zł, loco cementownia wyłącznie opakowania, osobno za beczkę 3,40 zł, za worek papierowy 0,55 zł. Wszystkie następne ceny rozumieją się loco składnica w Poznaniu: Cement portlandzki za beczkę 180 kg. 22,00 zł; za beczkę 200 kg. 24,00 zł; za worek 50 kg. 6,75 zł; wapno budowlane za 50 kg. 2,60 zł; wapno hydrauliczne za beczkę 150 kg. 12,00 zł; papę dachową m. kw. nr. 80 — 1,10 zł; nr. 100 — 0,90 zł; nr. 125 — 0,75 zł; nr. 150 — 0,65, nr. 200 — 0,50 zł; papa izolacyjna za metr kwadratowy 3,00 zł; za przykrojenie podług miary 10 proc. zwyczajki; smoła destylowana za 100 kg. brutto za netto 35,00 zł; lepnik za 100 kg. brutto za netto 34,— zł; trzcina sufitowa w walcach po 20 Okw. m. z drutem cynkowanym za walek 4,50 zł; z drutem żarzoną 4,20 zł; przy dostawach całowagonowych ceny odpowiednio niższe.

METALE I WYROBY METALOWE.

Warszawa, 31. 12. „Elabor” i S-ka Akc. Handlowo-Przemysłowa, E. J. Borkowski, Mazowiecka 11, notuje następujące ceny loco skład (w zł. za 1 kg.): Cyna Banca 14,80, aluminium 5,10, ołów 1,40, blacha cynkowa 1,70, blacha ocynowana 1,20, blacha dachowa żelazna 0,99, żelazna 0,47, belki 0,52, huftale 31 za skrzynię, cement 20,50 za beczkę, cegła ogniotrwała 0,22 za 1 sztukę, karbid 68,00 za 100 kg. Węgiel górnośląski gruby i kostka zł. 44,00 za tone.

Warszawa, 31. 12. Dom Handlowy A. Gepner, Grzybowska 27 w Warszawie, notuje następujące ceny za 1 kg.: cyna Banca w blokach zł. 12, ołów hutniczy zł. 1,15, cynk hutniczy zł. 1,35, antymon zł. 2,40, aluminium zł. 4,50, blacha cynkowa cena zasadnicza zł. 1,68, blacha mosiężna zł. 3,60—4,50, blacha miedziana zł. 4,40.

Katowice, 31. 12. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1 (Friedenshütte P. G. S.), oraz Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskiej i Laury — reprezentacja Towarzystwa dla Sprzedaży Surówki Żelaznej, Sp. z ogr. odp. w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 210 zł. loco stacja wysyłająca.

Berlin, 31. 12. Metale. (Urz.) Ceny w R. M. za 100 kg. Miedź elektrolityczna, dostawa cif Hamburg, Brema lub Rotterdam 155¼, oryginalne aluminium hutnicze 98—99 proc. w blokach 190, dto. w sztabach walcowanych i ciągnionych 194, nikiel czysty 98—99 proc. 350, antymon regulus 84—87, srebro w sztabach ca. 900 za kg. 78¼—80 za kg., złoto 2,80—2,82 za gram, platyna (w wolnych obrotach) za 1 gram 9½—11 za gram.

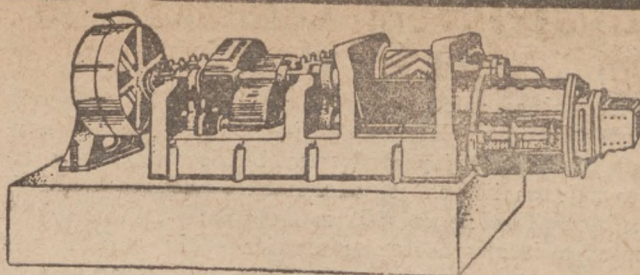
Londyn, 31. 12. Srebro 26¾/s, srebro na dostawę 26⅞ dol. za 1 uncję, złoto 84,11½ dol. za 1 uncję.

Londyn, 31. 12. (Z) Not. metali w £ za tonę. Miedź: Tendencja naprzęta. Miedź Standard per kasa 74½—74¾, na 3 mies. 73¼—74¾/s, Settl 74½/s, Elektrolyt 77—77½, best selected 75¼—76¾, strong sheets 100, Elektrowirebars 77½. Cyna: Tendencja podaina. Cyna Standard per kasa 225¾—226, na 3 mies. 225¼—225¾/s, Settl 225¾/s, Banka (obr. nieof.) 226¾/s, Straits (obr. nieof.) 226. Ołów: Tendencja naprzęta. Ołów zagraniczny dost. natychm. 22, dalsze terminy 22⅞/s, Settl 22. Cynk: Tendencja spokojna. Cynk zwykły, dost. natychm. 26⅞/s, dalsze terminy 26¾/s, Settl. 26⅞/s. Aluminium krajowe (not. nieof.) 95, Aluminium zagraniczne (not. nieof.) 100, Antymon regulus cena wytwor. (not. nieof.) 54½—55, regulus chiński (not. nieof.) 35¾—36. Rteć (not. nieof.) 22¼—22½, Platyna (not. nieof.) 15¼, Wolfram (not. nieof.) 20¼/s sh za tonoprocent, Nikiel krajowy (not. nieof.) 175. Blacha biała (not. nieof.) 18¼/s, Siarczany miedzi 16½.

Nowy Jork, 31. 12. W cts za lb. Miedź lake loco 16⅞/s, elektrolyt loco 16½, f. a. s. N. Jork 16¼, na 3 mies. 16½, Casting Refinery loco fob. N. Jork 16¼, cif Hamburg 16¼, Cyna N. Jork, Straits loco 50¾/s, na styczeń 50¾. Ołów: N. Jork loco 6½, East St. Louis loco 6.37½. Cynk: East St. Louis loco 6.35, Srebro zagran. w centach za uncję 57¾/s, Platyna 70, Aluminium 98—99 proc. loco 24¼, Nikiel w sztabach loco 35. Blacha biała fob. Pittsburg za 100 funt. ang. 5¼ dol.

ZŁOTY W DNIU 31 GRUDNIA 1928 R.

Gdańsk przekaz 57,66—57,80, gotówka 57,68—57,82, Berlin przekaz na Warszawę 46,95—47,15, przekaz na Katowice 46,95—47,15, p. przekaz na Poznań 46,925—47,125, gotówka grube i drobne 46,75—47,15, Zurych przekaz 58,175, Londyn przekaz 43,27, N. Jork przekaz 11,25, Ryga przekaz 58,75, Bukareszt przekaz 1841, Budapeszt gotówka 64,10—64,40, Medjoła przekaz 215,00.

Dostarczamy wprost z naszej fabryki
w Łagiewnikach, Górny Śląsk

według oryginalnych konstrukcji
znanej na całym świecie firmy
RICHARD RAUPACH, GÖRLITZ (Niemcy)

wszelkie maszyny cegielniane

i części zapasowe

do wyrobu cegieł, dachówek wszelkiego rodzaju,
cegieł szamotowych, rur glinianych,
rur drenowych i t. d. 6912

Ryszard Raupach
Sp z ogr. odp.

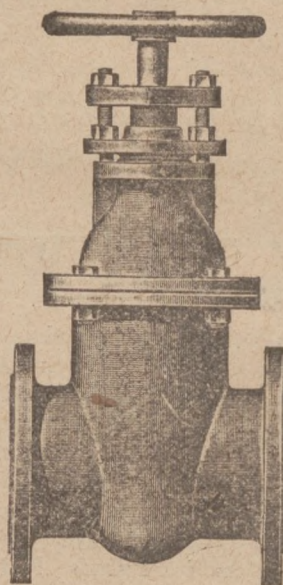
Przedstawiciel: Inż. W. Robiński, Poznań
ul. Słowackiego 25

Wystawiany
na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu.

„SAM” SPÓŁKA AKCYJNA
MÜNSTERMANN

KATOWICE

Tel. 11 i 577 Adr. tel. SAM
Odlewnia żelaza i brązu
Fabryka maszyn i armatur

Ciężkie armatury dla
przewodów parowych, wod-
nych, gazowych, naftowych
i to: zasuwy i zawory, że-
lazne i stalowe. Kurki, garnki
kondenz., hydranty pod-
ziemne, studnie uliczne
i hydrantowe, stojaki i t. d.
Przybory kanalizacyjne i wo-
dociągowe: uchwytki, aparaty
nawiertnicze, kształtki i t. d.

Bronzy fosforowe
i specjalne w odlewach
każdego rodzaju

Bronzy kute
w sztabach o wytrzymało-
ściach aż do 100 kg/mm²

Reprezentacja na Wielkopolską i Pomorze:
Wład. Jezierski, Poznań, Słowackiego 38. Tel. 69-47

5212 na Kongresówkę:
Paweł Jasiński, Warszawa, Żórawia 9. Tel. 191-71

Wystawiany na Powszechnej Wystawie
Krajowej w Poznaniu w r. 1929.

! Skrzynka zapytań !

z dziedziny porad fachowych
i źródeł zakupów

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

- Nr. 4333. firmy, dostarczającej młotki magnetyczne wagi od 100—200 gramów.
- Nr. 4334. firmy, dostarczającej łaźnie (parnie) pokojowe w formie szafek, w których się siedząco nagrzewa; źródłem ciepła w nich jest spirytus tak zw. Krutztermalbad.
- Nr. 4356. fabryki, wyrabiającej korki koronne do butelek (Kronenkorken).
- Nr. 4357. zastępcy na Polskę opon i dętek marki „Dunlop“, „Michelin“ i „Pirelli“.
- Nr. 4361. firmy, dostarczającej pastę do srebrzenia na zimno przez nacieranie metalu cynkowego i cynowego.
- Nr. 4386a. firmy, dostarczającej blachy emaljowane dla celów piekarskich i cukierniczych.
- Nr. 4388. fabryki, wyrabiającej żelazno-lane niecki do mieszania mięsa; wewnątrz emaljowane lub szlifowane z powłoką ochronną przeciw rdzy (bez podstawy).
- Nr. 4389. fabryki, wyrabiającej niecki drewniane i miednicze żłobione.
- Nr. 4390. fabryki, wyrabiającej niecki drewniane gięte.
- Nr. 4391. fabryki, wyrabiającej niecki emaljowane i ocynowane.
- Nr. 4401. fabryki krajowej, dostarczającej glazurę na kafle.

Nr. 4410. firm, dostarczających patentowych spinaczy śrubkowych oraz innych dla potrzeb bielizniarstwa.

Nr. 4417. firmy, dostarczającej maszyny do fabrykacji spinaczy biurowych.

Nr. 4428. firmy, wyrabiającej pompy studzienne do ręcznego zapędu.

Nr. 4429. fabryk krajowych, wyrabiających szafy pieniężne.

Nr. 4447. fabryki, wyrabiającej łyżwy.

Nr. 4451. firmy, wyrabiającej samochody dziecięce, również takie, które można deptać nogami i samochód się posuwa, z sygnałem etc.

Nr. 4452. firmy, dostarczającej gramofony i płyty gramofonowe (w Warszawie lub w Wilnie).

Nr. 4454. fabryki wyrobów alpakowych oraz galwanizowanych.

Nr. 4455. firmy, która wyrabia gniotowniki do makuchów (rozkruszacze).

Nr. 4474. firmy krajowej, wyrabiającej wiertarki kołodziejskie do piastów (Nabenbohrmasch.).

Nr. 4479. fabryki, która poza kartelem wyrabia radiatory dwusłupkowe wzgl. w. osłupkowe dla ogrzewań wodnych i parowych.

Nr. 4481. firmy, wyrabiającej lane pałki do spania.

Nr. 4482. fabryki, dostarczającej maszynowe urządzenia do fabrykowania brykietów.

Nr. 4483. fabryki, wyrabiającej tarcze zegarowe (Zifferblatt) do hektaromierzy.

Nr. 4484. Mam zapotrzebowanie na znaczne ilości rur mosiężnych o następujących wymiarach: 1) średnia wewnętrzna 3", 3½", 4", 4.5", 2) Grubość ścian 4—5 m/m, 3) Długość 1.50 m.

Koncern Techniczno-Handlowy

posiadający wyłączne przedstawicielstwa i składy fabryczne wielkich zakładów przemysłowych branży:

1. silniki ropne i benzynowe, silniki DIESLA;
2. pompy, elektropompy, motopompy;
3. stal szybko tnąca, narzędziowa i konstrukcyjna, narzędzia stalowe;
4. szlifiarki i wiertarki elektryczne;
5. nożyc: do fasonowego cięcia blachy, pily szybko tnące do przecinania belk żelaznych, cęgi do cięcia stali w prętach;
6. oliwiarki pneumatyczne, instalacje samosmarowe, kompresory;
7. pirometry termoelektryczne, elektrooporowe i optyczne;
8. mierniki elektryczne przemysłowe i laboratoryjne;
9. agregaty elektryczne, kable specjalne, cęgi do cięcia kabli;
10. radjoodbiorniki, radjomierniki, radjoakumulatory;
11. akumulatory i akcesoria samochodowe i garażowe;

poszukuje we wszystkich większych miastach i ośrodkach przemysłowych Polski

pierwszorzędnych energicznych przedstawicieli

doskonale wprowadzonych w następujących dziedzinach przemysłu i handlu:

- ad p. 1 i 2: u bezpośrednich odbiorców silników i pomp;
- ad p. 3, 4, 5, 6 i 7: w zakładach mechanicznych i metalurgicznych, odlewniach metali, zakładach blacharskich i t. p.;
- ad p. 8, 9: w zakładach elektrotechnicznych, elektrowniach, biurach instalacyjnych;
- ad p. 10: w zakładach radjotechnicznych;
- ad p. 11: w garażach i warsztatach samochodowych, warsztatach elektro-instalacyj samochodowych i t. p.;

przy udowodnieniu możliwości skutecznej pracy w kilku działach — firmom odpowiednim powierzone zostanie zastępstwo całość, względnie większej części produkcji.

Szczegółowe oferty z referencjami uprasza się nadsyłać do BIURA OGŁOSZEŃ TEOPIL PIETRASZEK, Warszawa, Marszałkowska 115, pod „SOREM“.

6738

◆ PRZETARGI ◆ SUBMISJE ◆ LICYTACJE ◆

INSTALACJA WODOCIĄGÓW, KANALIZACJI, GAZU I CENTRALNEGO OGRZEWANIA.

Publiczny przetarg ofertowy ogłasza Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych na wykonanie w nowych oficynach na terenie nieruchomości P. Z. U. W. przy ul. Poznańskiej Nr. 11 (hipoteczny 14455) w Warszawie:

1. instalacji wodociągów, kanalizacji i gazu.
2. instalacji centralnego ogrzewania.

Wzory umów, ślepe kosztorysy i warunki przetargu można otrzymać w biurze Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych przy ul. Kopernika 36—40 (II piętro, pokój nr. 3-B) w godzinach od 10-ej do 13-ej, tamże przeglądać można projekty instalacji.

Oferty zestawione na otrzymanych egzemplarzach ślepych kosztorysów mogą być składane bądź na wykonanie instalacji wymienionych w p. 1 i 2, bądź też tylko na wykonanie jednej z tych instalacji.

Oferty winny być składane w oddzielnych zapieczętowanych kopertach z napisami: „Oferta do przetargu na wykonanie instalacji centralnego ogrzewania w nowych oficynach przy ul. Poznańskiej nr. 11 w Warszawie” — na ręce sekretarza Komitetu Budowy Gmachów P. Z. U. W. w biurze P. Z. U. W. przy ul. Kopernika 26—40 (II piętro, pokój 5-B) do godziny 15-ej dnia 10. 1. 1929 r.

DOSTAWA MATERIAŁÓW BRUKOWYCH.

Magistrat miasta Katowic rozpisuje przetarg publiczny na dostawę następujących materiałów brukowych z szarogłazu beskidzkiego:

- 250 ton dużej kostki brukowej,
- 1000 ton małej kostki brukowej,
- 675 ton kostki mozaikowej,
- 500 ton krawężników prostych,
- 100 ton krawężników łukowych.

Oferty należy wnieść w kopertach zalakowanych z napisem: „Oferta na dostawę materiałów brukowych z szarogłazu beskidzkiego” w terminie do poniedziałku, dnia 14 stycznia 1929 r. do godziny 12 przed południem do wspomnianego urzędu, w którym to czasie nastąpi otwarcie ofert w pokoju nr. 33, II p.

DOSTAWA KŁOCKÓW HAMULCOWYCH.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach ogłasza przetarg publiczny na półroczną dostawę kłocków hamulcowych dla parowozów i wagonów (różnych typów) według warunków technicznych, obowiązujących na P. K. P. w ilości około 655 000 kg.

Oferty należy składać do dnia 18 stycznia 1929 r. godz. 11 w podwójnej, zapieczętowanej i zalakowanej kopercie, z napisem „Oferta na dostawę kłocków hamulcowych na dzień 18. 1. 1929 r.”

Otwarcie ofert nastąpi tegoż dnia o godz. 12-ej w pokoju nr. 311 D. K. P. Katowice.

PRZETARG NA DOSTAWĘ RÓŻNYCH MATERIAŁÓW.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Warszawie w dniu 14 stycznia 1929 r. ogłasza przetarg na dostawę:

3 672 kg. naśrubków żel. nacinanych, 25 szafek wiszących pożarniczych ze zwiądadłami wg. rys., 100 diamentów szklarskich, 1 300 całówek drewn. dług. 1 m. skala ang. i metr, 100 jak wyż. dłuż. 2 m. 720 kompl. narzędzi ślusarsk. po 3 szt. w kompl. o średn. 1/4", 5/16", 3/16", 3/8", 1/2", 5/8", 7/8" i 7/16", 10 toczaków ręczn. o średn. 50 cm. w korytkach blaszan., 11 tarcz szmerglowych średn. od 175 do 400 mm., 13 245 szt. trzonków różn. wym. łupan. z młodej grabiny do młotów, 200 jak wyż. do oskardów, 1 500 — z rączką dębiana — do łop. — 940 — do siekier, 1 600 — toczon. z gałką z drzewa osikow. do łopat, 3 470 — do pilników okutych w trzech wielkościach.

Uprasza się o wskazanie terminu ważności cen zaofiarowanych na wypadek ewentualnych dalszych potrzeb. Oferty składać należy do godz. 15 do dnia 10 stycznia 1929 r. do biura Wydziału Zasobów, Al. Jerozolimskie nr. 1-3.

Otwarcie ofert nastąpi w sali posiedzeń dyrekcji dnia następnego o godz. 9-tej.

ROZPRAWA OFERTOWA NA URZĄDZENIA I WYPOSAŻENIA KAMIENIOŁOMU BAZALTOWEGO.

Ministerstwo Robót Publicznych (w Warszawie, ul. Kredytowa 9, Departament Drogowy) rozpisuje niniejszem w dniu 28-go stycznia 1929 r. o godz. 11 przed południem pisemną rozprawę ofertową na

urządzenie i wyposażenie kamieniołomu bazaltowego w Janowej Dolinie (pow. Kostopolski, woj. Wołyńskie), położonego przy bocznicy kolejowej normalnotorowej w odległości 18 km. od st. Kostopol, a mianowicie:

- I. Na dostawę silników i maszyn elektrycznych do centrali:
 - A) 3 wysokoprężnych silników spalinowych bezsprężakowych ogólnej mocy 600 KM., z których jeden ma być o mocy 300, jeden 200 i jeden 100 koni przy 300 obrotach na minutę;
 - B) 3 generatorów prądu trójfazowego o mocy, odpowiadającej silnikom, wymienionym w poz. z 1 wzbudnica i 1 lub 2 regulatorami do każdego generatora;
 - C) 1 rozdzielni;
 - D) 12 silników elektrycznych (w przybliżeniu o mocy KM. 10, 25, 60, 75, 110);
 - E) 1 silnika synchronicznego do wyrównywania Cosφ (wyrównywacz).

2. Na budynki fabryczne, związane z instalacją, oraz na urządzenia maszynowe do wydobywania, przeróbki, transportowania wewnętrznego i załadowania do wagonów produkcji wymienionego kamieniołomu w ilości 200 000 ton rocznie, licząc 200 ośmiogodzinnych dni roboczych w roku i segregowanie produkcji w sposób następujący: kostki o różnych wymiarach 20 proc., tj. 40 000 ton, tłucznią drogową 40—50 proc., tj. 80—100 000 ton, grysiku 40—40 proc., tj. 80—60 000 ton, oraz instalacje tychże urządzeń w kamieniołomie, ale bez napędu.

Oferty należy wnieść w zapieczętowanych kopertach z napisem: „Oferta do przetargu na urządzenie i wyposażenie kamieniołomu w Janowej Dolinie w dniu 28 stycznia 1929 r. odbyć się mającego”.

Zastrzega się dowolny wybór oferty lub jej części, względnie unieważnienie przetargu bez podania powodów.

Otwarcie ofert nastąpi o godzinie 11 rano w dniu 28 stycznia 1929 r.

PRZETARG.

Warszawska Dyrekcja Kolei Państwowych ogłasza przetarg na dostawę w ciągu jednego roku: 1. od 1 kwietnia 1929 r. do dnia 31 marca 1930 roku następujących przedmiotów w przybliżonych ilościach: 120 szt. datowników owalnych, 85 szt. datowników okrągłych, 30 szt. komposterów igielkowych z dodaniem nowych czcionek igielkowych arabskich i rzymskich, 40 szt. komposterów bebenkowych, 30 szt. komposterów małych wytłaczanych, 75 szt. plombowni do plombowania wagonów, 120 szt. szczypięc kalendarzowych konduktorskich, 150 szt. szczypięc dla bileterów i kontrolerów, 40 szt. kłódek wagonowych, 120 szt. wózków czterokołowych oraz wykonanie 300 szt. nowych stempli kauczukowych i 240 szt. stempli metalowych i 2 od 1. maja 1929 r. do 30-go kwietnia 1930 r. na konserwację 16 szt. automatów do sprzedaży biletów peronowych i podmiejskich. Nadmieniamy, że podane w ofertach ceny będą obowiązywały w ciągu roku, tj. na naprawę inwentarza do dnia 31 marca 1930 roku, a na konserwację automatów do dnia 30 kwietnia 1930 r. Oferty składać należy do godz. 15-tej do dnia 21 stycznia 1929 r. do skrzynki, znajdującej się w korytarzu biura Wydziału Zasobów, Al. Jerozolimskie Nr. 1-3 w zapieczętowanej kopercie z napisem wskazującym zawartość włożoną do koperty nieprzejrzystej, zapieczętowanej.

Szczegółowe informacje, dotyczące naprawy powyższego inwentarza, zasięgać można w biurze Wydziału Eksploatacyjnego, Al. Jerozolimskie Nr. 42, pokój Nr. 56 w dni powszednie od godziny 10 do 12.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Warszawie.

KONKURS.

Zarząd miasta Praszki, w powiecie Wieluńskim odda koncesję na budowę prywatnej elektrowni w Praszce (miasto liczy 5 tysięcy mieszkańców). Zainteresowane firmy mogą składać oferty do dnia 1-go lutego 1929 r. Prowadzenie elektrowni odbywać się będzie na koszt i ryzyko przedsiębiorcy, po umówionym zaś czasie elektrownia przędzie na własność miasta.

(—) St. K. Krzemicki, burmistrz.

Elektrownia w Łowiczu ogłasza

KONKURS

na budowę linii wysokiego napięcia na szlaku Łowicz-Sechaczew, oraz stacji transformacyjnych w Łowiczu i Sochaczewie.

Termin składania ofert do dnia 15 stycznia 1929 r.

Blizszych informacji udziela Biuro Elektrowni.

(—) Jan Czarnowski, dyrektor elektrowni.

Sprzedaż, dzierżawy, personel, zastępstwa.

Mathis 7/25 P. S.

4 osobowy, mało używany, w beznagannym utrzymaniu, z pełnym wyposażeniem i zapasami do sprzedania.

Fr. Orcholski, Gdynia, ulica Portowa 46.

6899

Telefon boczny 202

Motory elektryczne

od 1/2 do 200 P. S. nowe i używane — na każde napięcie, ma tanio do oddania

6887

ADOLF SUCHOLD, Biuro Inż., Gdańsk, Brabank 22. Telefon 26627.

Maszyna parowa

jednocylindrowa z kondensacją, 370 mm średn. cylindra, skok 700 mm, obroty 75/min., moc około 60 KM, stawidło syst. Hartung

Kocioł parowy

„Tischbein“ 10 atm. nadciśnienia, 129 m² powierzchni ogrzewalnej, dwupłomienicowy, z powodu powiększenia zapładu okazjnie do sprzedania. Powyższe urządzenia można każdego czasu w ruchu oglądać.

6723

„WĘGIERSKA GÓRKA“

Górnicza i Hutnicza Spółka Akcyjna

w Węgierskiej Górcie, obok Żywca

Lokomobila

Rus'on Proctor, 5 atm., za 2200 zł na sprzedaż. Zgł. pod nr. 6729 do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego“.

Dynamomaszyna

w dobrym stanie, 25 K. W., 440 v., 57 amp., 4 biegunowa na sprzedaż. Tamże MOTOR 440 v., 84 amp., 1520 obr., 33. i K. W., 45 K. M., mało używany na sprzedaż.

Pierwsze Polskie Tow. Kąpieli Morskich

GDYNIA - Kamienna Góra.

6722

Kocioł parowy

dwupłomienny, 90 qm, 7 atm., w najlepszym stanie, tanio do sprzedania.

6725

Biuro techniczne Inż. LATUSSEK
KATOWICE, Rynek 8

WARSZTAT BLACHARSKI

w mieście 5000 mieszkańców, wyższe szkoły, dobra okolica, jedyny w mieście, z wszelkimi narzędziami - szybko decydującemu na sprzedaż.

6967

Zgłoszenia przyjmuje

FR. JANKOWSKI, Poznań X.,
Czerwonak, Nowa Fabryka.

Całkowite

urządzenie fabryczne

do obróbki drzewa komplet. około 10 maszyn fabrykatu Kirchnera, jak: heblarki, abrychtaszyny, frezarka, maszyna do wyrobu parkietów, piła taśmowa, transmisje i t. d. natychmiast okazjnie w całości na sprzedaż. Objętość ca. 14.000 zł.

6962

Toruń; Skrzynka pocztowa nr. 63.

LOKOMOBILA LANZA

na kołach, używana, 35 K. M. w Bydgoszczy, kompl. wyreparowana korzystnie na sprzedaż.

6731

M. GOLLNIK. Serock Pomorski

Okazyjnie do sprzedania

z powodu przebudowy cukrowni:

- 1) 12 kotłów dwupłomienicowych po 89 m² p. o. na 4, 5 atm. pracy i 3 kotły jak poprzednie lecz po 100 m² p. o. na 6 atm. pracy, z kompletnym uzbrojeniem i wyprawą paleniskową wewnętrzną do węgla.
- 2) Dwie grupy ekonomizerów, Green'a ze wszystkimi przynależnościami, 274 i 520 m² p. o.
- 3) 10 maszyn parowych jednocylindrowych bagnetowych, bez skraplaczy, z suwakami płaskimi, mogących pracować pod naciśnieniem około 7 atm. w cylindrze o mocy około: 30, 40, 45, 60, 100, 110, 150, 175, 220 i 220 KM.
- 4) Około 20 pomp, w tem 10 maszyn parowych „Duplex“, i kilka pomp wirowych i tłokowych transmisyjnych: do wody, soków i gazów: o wydajności od tysiąca do kilkudziesięciu tysięcy litrów na minutę.

Wszystkie wyżej wyszczególnione kotły, maszyny, pompy i t. p. pracowały do dnia 10 grudnia 1928 r.; są do obejżenia w jednej z cukrowni wielkopolskich i mogą być w każdej chwili zabrane.

Sprzedaje się fr. wagon st. kolejowa.

Wiadomość: **Wł. Budziński, Inż. Doradca**
Warszawa, ul. Smolna 25 m. 9 — Tel. 39-32
6920

Do sprzedania:

parowa maszyna

marki rosyjskiej „Relnard“ z roku 1902, 120/150 z kotłem, w dobrym stanie i w pełnym biegu.

Oferty do „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 6942.

GENERATOR

prądu zmiennego trójfazowego, 380 Volt w gwiazdę, do 500 Volt w trójkąt, 50 okresów, 180 KVA, 750 obrotów, wraz z maszyną wzbudzącą, 110 Volt, 24 Amp. Siemens H-lske, używany lecz w zupełnie dobrym stanie, obecnie znajdujący się w biegu, do sprzedania. Wiadomość: 685
Zakłady Przemysłowe „CHĘCINY“ poczta Chęciny.

OKAZYJNIE DO SPRZEDANIA:

1 piec kupałowy ca 1500 kg./godz.
1 piec kupałowy ca 750 kg./godz.
1 wentylator odpowiedni dla obu pieców,
1 żarów obrotowy żel. 3000 kg. nośności,
Kadzie ręczne i maszynowe,
1 model (Postan Modelle) za og. sumę zł 4000,
Pozatem:
1 tokarka 3500 mm dług toczenia,
725 mm wysok. ostrza w głowicy,
400 mm szer. prowadnic,
1 wiertarka stolarowa,
1 aparat szlifierski,
większa ilość śrub i części kowalnych po cenach konkurencyjnych i korzystnych warunkach płatności

Oferty do admin. „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 6734

MOTOR BENZYNOWY

1 1/2 K. M. komplet do użytku, korzystnie do sprzedania.
M. Pachulski, Poznań, Plac Wolności 11. 6895

KUPNA

Kolejki linowej

używanej, z wagonikami, długości 1 1/2 km., do napędu parowego, poszukuję 6720

JERZY WILCZYŃSKI, Parowa Cegielnia w Rybniku.

„R. Met.“

WARUNKI DLA INSEKRENTÓW I ABONENTÓW:

CENY OGŁOSZEŃ: 1/4 str. 130 zł, 1/2 str. 75 zł, 3/4 str. 45 zł, 1 str. 25 zł, 1 1/2 str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III str. 30% dopłaty. — Artykuły opisowe z dopłatą 100%. — Dostarczenie kliszy autotypij z różnych fotografii po 14 groszy za cm². W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobnej taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązują taryfa Inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestiach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.

Poszukuję do natychmiastowego kupna

1 frezarkę uniwersalną

do 80 mm. Ø, może być używana.

Oferty do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 676.

LOKOMOBILE

nowoczesnej budowy o sprawności 120-130 Km.,
możliwie do napędu elektrycznego, kupi: 6961

Inż. BINDER, Kraków - ul. Gertrudy 23.

M. Steinhaus, Lwów
Grodzka 10a

6737

poszukuje:

maszyny stolarskie i tokarki do obrabiania żelaza

Kupimy natychmiast

MOTOR ELEKTRYCZNY

1 1/2 P. S. 700-900 obrot. na minutę, na prąd stały, 220 volt,
wraz z odpowiednim rozrusznikiem Złotzenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 600

D Ź W I G

(winda towarowa), nośność ca 750 kg, kosz 2 x 2 z motorem do prądu zmiennego, poszukiwany celem kupna. Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego“ pod nr. 6943.

Kupujemy wszelkie

odpadki z białej blachy

6637

oraz

zużyte puszki od konserw
i płacimy najwyższe ceny

„METALLUM“

Wytwórnia Chemiczno-Metalurgiczna

sp. z ogr. odp.

POZNAŃ, Marynarska 15